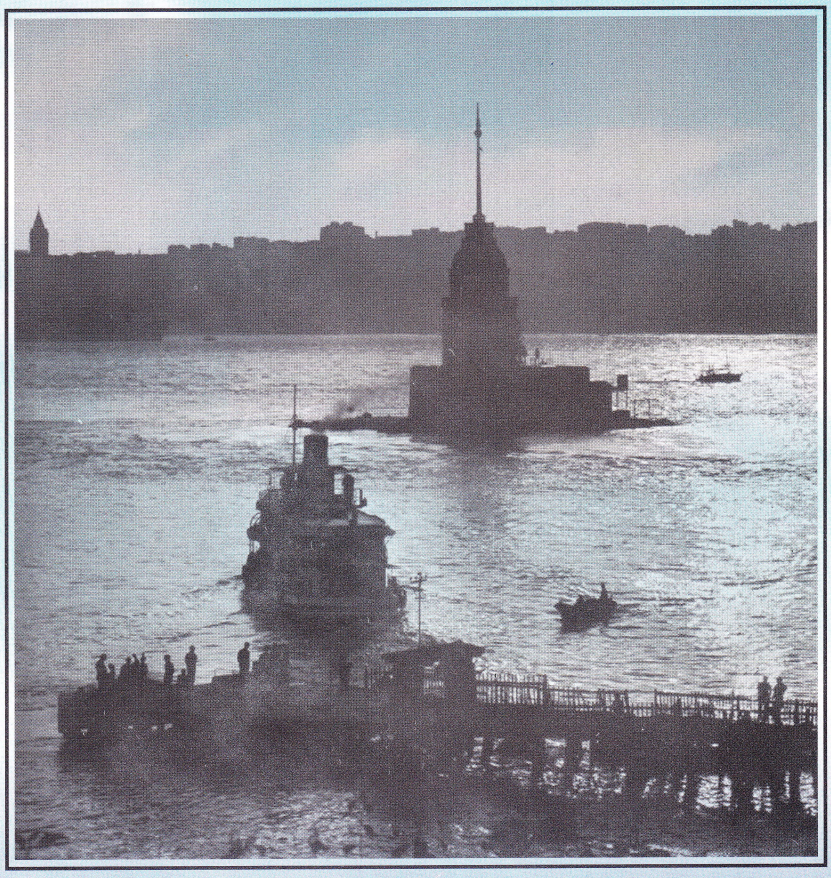

DERGÂH-I LEYLÂ

NEVZUHUR
EDEBİYAT KÜLTÜR SANAT

OCAK 2017
SAYI : 55

NEVZUHUR

EDEBİYAT KÜLTÜR SANAT

OCAK 2017 - SAYI : 55

SAHİBİ:
MUSTAFA AKBABA

GENEL YAYIN YÖNETMENİ:
ALİ DEMİREL

YAYIN KURULU:
BEKİR KARA
HASAN TÜLKAY
MEHMET ERÇİN

ADRES:
Atatürk Cd. 1306 Sk.
Akbaba Apt. No: 1/2 ANTALYA

TLF : 0 (242) 241 80 62 - 63

BELGEGEÇER: 0 (242) 241 41 74

www.mustafaakbaba.com

e-posta: alidemirel47@hotmail.com

ISSN : 1308 - 1403

BASIM YERİ
TUNAHAN OFSET & MATBAACILIK
Tel : 0 (242) 248 90 88
www.tunahanmatbaa.net
info@tunahanmatbaa.net
tunahanofset@gmail.com
Sinan Mh. Atatürk Cd. 1254 Sk.
Rıfat Türkcan Psj. No: 14/7
Muratpaşa / ANTALYA

YAYIN TÜRÜ :
Yerel - Süreli
İki Ayda Bir Yayımlanır

NEVZUHUR da yayımlanan yazılar kaynak gösterilerek iktibas edilebilir.

NEVZUHUR da yayınlanan eserlere telif hakkı ödenmez.

NEVZUHUR
Bir kültür hizmeti olup, para ile satılmaz.

NEVZUHUR da
Yayınlanan bütün yazıların sorumluluğu yazarına aittir. Gönderilen yazıların yayınlanması, Yayın kurulu nun kararına bağlıdır.

NEVZUHUR Yayınlarının tamamına www.mustafaakbaba.com adresinden ulaşabilirsiniz.

BU SAYIMIZDA YAYINLANAN

BU DÜNYADAN BİR AHMET KAPLAN GEÇTİ
MUSTAFA AKBABA

KIZIKLI AHMET KAPLAN
HASAN TÜLKAY

KAYSERİ LİSESİ'NİN NURA KOŞAN GENÇLERİ
OSMAN KARA

DERGÂH-I MUALLÂ'NIN ÖN ADI
ANDAÇ

SEÇKİN BİR GÖREV KİŞİSİ ALİ YILDIZ İLE SÖYLEŞİ
ALİ DEMİREL

Dİ'Lİ GEÇMİŞ ZAMANIN KAYIP KADINLARINA
İBRAHİM ŞAŞMA

YEŞİLÇAM'IN SON FİLMİ
TUNCER GÜNAY

VAY GÖNÜL VAY
OSMAN NEBİOĞLU
(HIŞIR OSMAN)

KAKTÜS ÇİÇEĞİ
ANDAÇ

OKUYUCU İLE SOHBET

Değerli NEVZUHUR dostları;

Bir yılı daha geride bırakıp yeni bir yıla adım atarken, NEVZUHUR da 10'uncu yaşına adım atmış oluyor. Dileğimiz daha pek çok yıllarda birlikte olmak.

Geçen sayımızın kapağına fotoğrafını koyduğumuz AHMET KAPLAN dostumuzu 5 Kasım günü kaybettik. Başta ailesi olmak üzere dost ve sevenlerine buradan tekrar başsağlığı diliyoruz.

Bu sayımızı MUSTAFA AKBABA'nın *BU DÜNYADAN BİR AHMET KAPLAN GEÇTİ* başlığını taşıyan yazısı ile başlatıyoruz.

Bunu, HASAN TÜLKAY'ın *KIZIKLI AHMET KAPLAN* başlıklı yazısı takip ediyor.

OSMAN KARA da *KAYSERİ LİSESİ'NİN NURA KOŞAN GENÇLERİ* adını verdiği yazısında merhum AHMET KAPLAN'ı hüzünle yâd ediyor.

ANDAÇ; fırsat buldukça İstanbul'a dokunmadan yapamıyor. *DERGÂH-I MUALLÂ'NIN ÖN ADI* başlıklı yazısında bu defa geçmişindeki isimleri arasında dolaşıyorken ilk adının da hatırlanmasında fayda umuyor.Yazıda geçen; yazarımızın İstanbul için kendince yakıştırdığı **DERGÂH-I LEYLÂ** adını biz de kapak resminin altına taşıyarak o güzel teşbihe iştirak ediyoruz.

ALİ DEMİREL'in; araştırmacı ALİ YILDIZ'la yapmış olduğu sohbet *SEÇKİN BİR GÖREV KİŞİSİ ALİ YILDIZ İLE SÖYLEŞİ* başlığı altında sunuluyor. Bu yazı vesilesi ile sayın ALİ YILDIZ'ı sizler de yakından tanıma fırsatını bulacaksınız.

İBRAHİM ŞAŞMA; *DİLİ GEÇMİŞ ZAMANIN KAYIP KADINLARINA* seslendiği güzel denemesiyle bu sayımıza katkıda bulunuyor.

YEŞİLÇAM'IN SON FİLMİ ile de TUNCER GÜNAY, Yeşilçam'ın vefasızlığına sitem ediyor.

OSMAN NEBİOĞLU (HIŞIR OSMAN) *VAY GÖNÜL VAY* , ANDAÇ KAKTÜS ÇİÇEĞİ diyerek gönül tellerimize dokunuyorlar.

NEVZUHUR

BU DÜNYADAN BİR AHMET KAPLAN GEÇTİ

MUSTAFA AKBABA

Ahmet KAPLAN; internette kendisiyle alâkalı bir siteye konulmak üzere tercüme-i hal'ini isteyen Hasan TÜLKAY Hoca'ya şöyle yazdırır:

"Ahmet Kaplan
Kayseri-1946
Okur!
Yazar!
Bu kadar!"

Şimdi geride kalan biz dostlarına, kendisinin yazdırdığı tercüme-i hal'deki "Bu kadar!" ibaresinin önüne " Antalya-2016" notunu düşürme durumu hasıl oldu.

Evet; dostumuz Ahmet KAPLAN 5 Kasım'da Hakk'ın rahmetine kavuştu. Bir gün sonra Antalya-Muratpaşa Camii'nde kılınan öğle namazına müteakip Kurşunlu Mezarlığında ebedî istirahatgâhına tevdi edildi. Cenab-ı Allah rahmet eylesin! Mekânı Cennet olsun!

1986 yılından beri Antalya'da ikâmet eden Ahmet KAPLAN, Antbirlik Basın Müşavirliği'nden emekli olmuştu. Uzun yıllar Koah illetiyle birlikte yaşadı.

Ben Ahmet KAPLAN ismini ilk defa Hasan Hoca'nın bana " İŞTE NECİP FAZIL " kitabını getirmesiyle duydum. Bundan çok kısa bir zaman sonra da şahsen tanıştık. Çeşitli vesilelerle bir arada bulunduk. Dergimiz NEVZUHUR'da da o güzel uslûbu ve uyduruk olmayan kelimelerle kaleme alınmış bazı yazıları neşredildi. Son yıllarda dergi için yazı yazma arzusunu dile getirdiği halde, sağlık problemi yüzünden bu mümkün olmadı.

Epey önceydi. Dergi için bir yazı göndermişti. Ancak yazıda bazı özel isimler ve bir siyasî partinin olumsuz yönleri dile getirildiği için, dergimizin yayın politikası gereği onu o haliyle yayınlayamazdık. Kendisinden yazıda biraz rötüş yapmasını rica ettik ama Ahmet KAPLAN bunu kabul eder mi? Etmedi! Aslında haklıydı, o yazı o haliyle güzeldi. Ancak siyasetten ârî bir çizgi izlediğimiz için biz de haklıydık, dolayısıyla o yazıyı neşredemedik. Bu benim içime dert oldu. Sonraki bir zamanda yazdığım bir yazıda, Ahmet KAPLAN'ın o yazısından öğrendiklerimi kendi ifadelerim ile anlattım. Tabiî Ahmet KAPLAN'ın adını zikretmek kaydıyla. (O yazımız NEVZUHUR'un 20. Sayısında "Zihniyet Farkı" başlığı altında neşredilmişti.)

NEVZUHUR'un geçen sayısında (54. Sayı) Hasan TÜLKAY'ın Ahmet KAPLAN'ı tanıtan "BİR CUMHURİYET OSMANLISI AHMET KAPLAN " başlıklı yazısını neşretmiş kapağına da resmini koymuştuk. Dergi çıktığında kendisi yoğun bakımda olduğu için o sayımızı göremedi. Neylersin ki her şey nasip meselesi.

Ahmet KAPLAN; Kayseri Ticaret Odası'nın çıkardığı " ERCİYESİN ETEĞİNDEN GEÇENLER", TÜRKAV'ın Antalya Şubesi adına neşredilen "İŞTE NECİP FAZIL " kitaplarıyla ve 2016 yılı içerisinde Antalya- Kepez Belediyesi'nin yayınladığı "VEFATININ 33. YILINDA 33 YAZI İLE NECİP FAZIL'A TAHASSÜR" adını taşıyan kitabı yayına hazırlayarak adını ölümsüzleştirmiştir. Bu eserleri, dünya durdukça onun anılması için birer vesile olacaktır.

Yayına hazırladığı bu son eserinde, değişik yazar ve şairlerin Necip Fazıl ile ilgili önceden neşredilmiş yazı ve şiirlerinden derlediği 33 eseri bir araya getirdi. 33'üncü yazı kendisine ait olup "NECİP FAZIL NASIL ÖLDÜ " başlığını taşıyor. Bu yazı ilk olarak ERCİYES Dergisi'nin Haziran 1983 tarihli "Necip Fazıl" özel sayısında neşredilmiş.

Bu kitaptan şahsıma da bir adet hediye etmişti. Takdim yazısında şunları yazmış:

" Değerli gönüldaşım Mustafa Akbaba'ya muhabbetle... 13.6. 2016 – imza"

Kısa bir süre sonra aramızdan ayrılacağını kim bilebilirdi?

Evet! Bu dünyadan bir Ahmet KAPLAN geçti...

Nur içinde yatsın...

KIZIKLI AHMET KAPLAN

HASAN TÜLKAY

Parası, serveti, unvanı, nişanı, rütbesi olmadığı için namı da yoktu. Kayseri Kızıklı halis bir Türk olarak dünyaya geldi; öyle yaşadı, öyle öldü... Toprağından, Erciyes'in havasından ruhen hiç kopmadı. Kayseri Lisesi'nden tasdiknameli; ateşli Türkçü Mehmet Ateşoğlu'nun talebesi... Talim ve tedrisatında resmî akademik kayıt yok... Daha talebeliğinde, reşit olmadan kalemi eline almış, Kayseri Devrim gazetesinde "Bozkurtların Sesi" köşesinde Türk-İslâm davası için yazmaya başlamıştı... Kendini "okur-yazar" sıfatıyla tanıtıyor, ciddî bir okur-yazarlık O'na akademik unvanlardan değerli geliyordu.

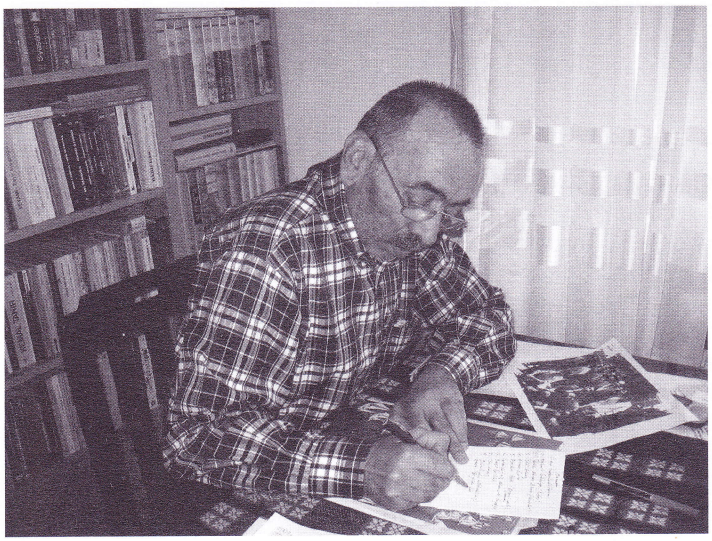

5 Kasım 2016 günü; ömrünün olgunluk devresini, son otuz yılını geçirdiği Antalya'da fani hayata veda eden, bir garip derviş Yunus edasıyla ebediyete uğurladığımız Ahmet Kaplan Kayseri Ansiklopedisi'nde şöyle özetlenmiş:

"Ahmet Kaplan: Kayseri (1946-) Yazar, şair, gazeteci... İlk ve orta öğrenimini Kayseri'de tamamladı. Henüz Ortaokul yıllarında, Devrim Gazetesi'nde gazeteciliğe başladı. Tohum, Millî Yol, Orkun, Filiz, Toprak, Ötüken, Türkocağı, Kültür Sanat, Yeniden Diriliş, Hamle, Erciyes, Gökkubbe, Nevzuhur gibi milliyetçi çizgideki dergilerde makale, şiir ve denemeleri; İstanbul'da yayınlanan Yeni İstanbul, Bizim Anadolu, Ortadoğu; Ankara'da çıkan Yeni Düşünce, Tutanak gazetelerinde köşe yazıları yayınlandı. Çeşitli gazetelerde Genel Yayın Müdürlüğü görevlerinde bulunan Kaplan, Kurultay ve Sel dergilerinin kurucuları arasında yer aldı. Yazı ve düşünce hayatında H.Nihal Atsız, Necip Fazıl Kısakürek ve Nurettin Topçu gibi şahsiyetlerden etkilendi. 1992 yılında Antbirlik Basın Müşavirliği'nden emekli olduktan sonra Antalya'ya yerleşen Kaplan, kaybolan değerler ve kültürler üzerine kitap çalışmalarını sürdürmektedir. Antalya'nın musikî ve kültür-sanat ortamlarının müdavimi de olan Kaplan evli ve üç çocuk babasıdır.

Ödüller: 1984 yılında Kayseri Gazeteciler Cemiyeti "Yılın Makale Yazarı" ödülünü aldı. 1985 yılında, Kayseri Olay Gazetesi "Muin Feyzioğlu Deneme Ödülleri"ni kazandı.

Eserleri: Erciyes'in Eteğinden Geçenler (2003) - İşte Necip Fazıl (2003) - Ahlâk İhtilâli (2003)"

Ahmet Kaplan esas olarak gazeteciydi... İyi bir polemikçiydi... Şair, muharrir, edebiyatçı kimliği gölgede kalmış, yeterince aydınlanmamıştır... Rozette gömülü çağımızda biraz da taraf olduğu siyaset yüzünden O'nun Türk'çe "Ses"ine sahip çıkılmamıştır. Atsız'la "Ötüken"den yola çıkıp, Nurettin Topçu ile "Hareket"e geçen ve en son "Söğüt"ün altında Üstad Necip Fazıl'ın "Büyük Doğu"sunda daha çok durup düşünmeye başlayan Kaplan... "Yatağına kırgın akan ırmaklar"dan... Siyaseti riyaset kavgası gibi görmedi; memleket millet davası olarak takip etti... Yine de şunu söyleyebilirim: Seçim-geçim telaşında yorulmasa, gündelik kaygılardan azade dingin bir yazı ortamı bulabilse çok daha verimli olacaktı.

Yalnızlık kaderi gibiydi... Bilhassa kendi neslinden hemhâl olabileceği kimseler bulunmayışından muzdaripti. Her ne kadar Kızıklı bir köylü çocuğu da olsa; Necip Fazıl O'nun kristalize ruh ikizi gibiydi. Belki eline çok para geçse Üstad gibi nevî şahsına mahsus "aristokratik" bir yaşayış sergilerdi. Beraber yola çıktığı arkadaşları ile yol ayrımına gelmesine rağmen, hiç birinin hakkını yemedi... Zor zamanlarda gerektiğinde kanı ve canı pahasına dar geçitlerden geçen, hatta zindanlara düşen arkadaşlarının; ikbal hesapları yapılırken, makamlar, mebusluklar paylaşılırken görmezlikten gelinmesine çok içerlerdi... Delikanlı çağlarında ölümüne beraber oldukları arkadaşları ile hararetli tartışmalar yapar, anlatamamak ve anlaşılamamaktan dolayı sinirlenir, üzülür, kahrolurdu. Her şeye rağmen olaylara, gelişmelere -özde değil ayrıntıda- farklı baktığı çilekeş arkadaşlarının siyaset ağalarınca unutulmasına Atsızca "Baht utansın" diye sitem ederdi.

Filiz dergisinin Temmuz 1971 tarihli 14. sayısında "Mahkûm Duygular"ını şiire dökünce şöyle bir dipnot düşülmüş: "AHMET HAKAN KAPLAN: Köyün ve kenar mahallelerin dramını yudumlamış, sonra büyük şehirlerin kozmopolit havasını teneffüs etmiş bir genç şair... Ruh dünyası bu iki maddî dünyanın çelişkilerinin eseridir. Şiirleri bu hayat tarzlarının hamurundan oluşmuştur. Bunların birincisi O'nun derdi ve çaresizliğidir. İkincisi hıncı ve isyanı. FİLİZ bu yeni ismi Türk okurlarına sunarken edebiyat dünyamızın bir değer kazanmakta olduğu inancı içindedir. Ahmet Hakan Kaplan'ın gelecek başarıları bu inancın doğruluğunu gösterecektir. O'nu köyden şehire, imtihan kâğıtlarından gazete sütunlarına, şiire ve aşka götüren hayat çizgisini düşündükçe bilhassa nesir dalındaki başarılarını merak etmekteyiz."

Şiir ve güzel Türkçe ufkunun genişlemesinde Yavuz Bülent Bakiler'in önemli rolü olmuştur. "Yavuz abi"si ondaki cevheri keşfetmiş, kayınpederi İsmail Hakkı Yılanlıoğlu'nun başkanı olduğu Kocatepe Cami Derneği (veya Vakfı) bünyesinde istihdam edilmiştir. Başkent Ankara hayatı siyaset ve sanat-edebiyat muhitlerini daha yakından tanıma fırsatı vermiştir. Şiir ve yazı hayatında Yavuz Bülent Bakiler

müşevvik, Necip Fazıl ise ürkütücü isimler olmuştur.

Gerçekten de bilhassa Necip Fazıl'ı tanıdıktan sonra şiir yazmaya çekinen Torunoğlu Ahmet Kaplan, Ahmet Hakan Kaplan, Ahmet Kaplan Torunoğlu, Hasan Selçuk Kaplan, Aşık Ahmedî, Aşık Bostanî müstearlarıyla tanınan Ahmet Kaplan; nesirde esas ismine ve kendine dönmüş, çok başarılı olmuştur. Biraz Necip Fazıl koksa da, halis Türkçe ile vurduğu yerden "SES" getiren müthiş yazılar yazmıştır. O'nun vefatına "Türkçemizin büyük kaybı" diye ağlayan arkadaşı Osman Kara haklıdır. Kılıç kadar keskin, gürz kadar sert, sadece sevda şiirlerinde biraz sükûn bulan bir kalemi kaybettik...

Atsız-Topçu-Necip Fazıl mekteplerini bitiremese de Türk'çe İslâmca hamaset duygularını Büyük Doğu-Söğüt dergâhında ilmî- felsefî- edebî tefekkürle işleyerek kâmil bir millî kalem hedefine ilerleyen Ahmet Kaplan'ın hususî bir cephesini kaydetmeden geçmeyelim: Üstad Necip Fazıl'ın görülmeyen, gösterilmeyen TÜRK şahsiyetini ilk defa çok net bir şekilde O sergilemiştir. Antalya TÜRKAV (Türkiye Kamu Çalışanları Kalkınma ve Dayanışma Vakfı) adına yayınladığımız İŞTE NECİP FAZIL kitabı, mütevazı bir taşra yayıncılığı olmasına rağmen televizyonlarda, gazetelerde, hatta üniversite çevrelerinde hararetli bahislere yol açmıştır. Türk Dünyası Araştırmaları Vakfı Başkanı Rahmetli Turan Yazgan hoca bizzat telefonla arayıp tam yarım saat kitap üzerine heyecanlı takdir duygularını ifade etmişti. Yavuz Bülent Bakîler, Namık Kemal Zeybek kitaptan sitayişle bahseden yazılar yazdılar... Üstad'ın "Büyük Doğu'nun düşük çocukları" tavsifiyle üstünü çizdiği malûm zümrenin rahatsızlığına rağmen, bu kitabın tarihî bir hakkı teslim ettiğini halen Üstad'ın duruşunu en iyi anlayan anlatan erbabı-ı kalemden Yahya Düzenli beğ de takdir edenlerdendir.

O'nun Necip Fazıl'ı dosdoğru anlama ve anlatma kılavuzu olabilecek değerde en son çalışması "Vefatının 33. Yılında 33 Yazı ile NECİP FAZIL'A TAHASSÜR" Antalya Kepez Belediyesi tarafından yayınlanmıştır.

Yakalandığı amansız KOAH hastalığı bilhassa son on yılını zindan etti... Nefessiz, oksijensiz kaldığı için adeta benliğinin bir parçası olan okuma-yazma fiillerinin hakkını veremiyordu. Yakın zamanda yaşadıklarını, söylediklerini de unutmaya başlamıştı. Fakat yüreğiyle bağlandığı mazisini, arkadaşlarını, Kızık köyünü asla unutmadı... Hatta son demine kadar hatıraları ile avundu diyebiliriz... Hayatında en iyi anladığı, anlattığı ve anlaştığı, her telefon görüşmesinden sonra içinde bir düğümün çözüldüğü veya dünyaya yeni bir pencere açıldığını hissettiği insan da "Ali abi"siydi. (Emekli felsefe hocası, Necip Fazıl'ın talebesi ve takipçisi Ali Biraderoğlu)

Başta çocukluk arkadaşı Mustafa Öztürk olmak üzere Kayseri'den dost simalar Cemal Oğuzhan, Cahit Hacıhaliloğlu, Mehmet Çayırdağ, Halit Erkiletlioğlu, Akdeniz Üniversitesi'nden Mehmet Emin Kakan ve Eyüp Yaraş hocalarımız, ressam Nuri Sezen, musikişinas avukat Cemal Cahit Hordacı, Türkiye Kamu-Sen Antalya İl Temsilcisi Bünyamin Seçme, Hasan Tülkay, şair yazar diş tabibi Nevzuhur'un sahibi Mustafa Akbaba Antalya Milletvekili Mustafa Köse'nin de katıldığı mütevazı bir cenaze merasimi ile Antalya Kurşunlu Mezarlığı'nda ebedî istirahatgâhına tevdi edildi.

Resmî kayıtlara göre tam yetmiş yıllık fani ömrüne Türk Milleti'nin, İslâm ümmetinin ve hatta insanlığın hali ve istikbaline dair ezelden-ebede akıp giden duygular sığdıran Ahmet Kaplan'ı rahmet ve minnetle yâd ediyoruz.

Ruhu şad, mekânı Cennet olsun.

KAYSERİ LİSESİ'NİN NURA KOŞAN GENÇLERİ

OSMAN KARA

1963-64 öğretim yılı. Kayseri Lisesi'nin Milli Mücadele yıllarında bir ara Millet Meclisi olması düşünülen ve o amaçla hazırlanan tarihi taş binasının geniş avlusunda hançeremizin bütün gücüyle haykırıyoruz her hafta başı İstiklal Marşı ile birlikte: "Kayseri Lisesi'nin nura koşan gençleri/ Güzel Anadolu'ya güneşler taşıyacağız..." Faruk Nafiz Çamlıbel yazmış o binada genç bir edebiyat öğretmeni olarak görev yaptığı o karanlık günlerde.

Marşımızı yazan Türk şiirinin bir büyük ismi, müdürümüz ise onun kadar olmasa da o da önemli bir şair olan Mehmet Ateşoğlu. "Meydanlarda" isimli şiiri çok meşhur: "Bir gün hasmı dalga dalga,/Vuracağız meydanlarda./Asırların hesabını/Soracağız meydanlarda." Diye başlar "Geldik madem kainata,/Hız verelim şu hayata./Rüyaları hakikate/ yoracağız meydanlarda." Diye devam eder. Bir de Koçaklaması vardır ki o daha da meşhur; şu dörtlük de oradan: "Ateşoğlu der meydanda,/Belli olur er meydanda./Vuruşuruz her meydanda,/Türklük için ölürüz hey."

Sadece şair değil Ateşoğlu aynı zamanda taviz vermez bir Türk milliyetçisi. Masasının arkasında Ziya Gökalp'in fotoğrafı Mustafa Kemal Atatürk'ün fotoğrafının hemen yanında, bir saz, bir kalkan ve bir kılıç da onların altında. Masasında, Atatürk'e hediye edilen Bozkurt heykelinin bir kopyası ve kapısında "Arkasından kırk it ulumayan kurt kurttan sayılmaz" yazısı. Benim makine mühendisi olma hayaliyle gittiğim lise fen kolundan bir hukuk sevdalısı olarak mezun olmama sebep de Ateşoğlu. Bir gün uzun uzun anlatırım. Şimdi konu o değil.

Ateşoğlu sadece kendisi yazmakla yetinmiyor, şiiri bizlere de sevdiriyor, bizi de yazmaya teşvik ediyor. Hafta içi okulda, hafta sonu Kayseri Kültür Derneği'nde buluşuyoruz şiir sevdalısı gençler. Kimler yok ki? Hasan Sami Bolak o sıralar askerde, onun dışında herkes bir arada. Hüdaverdi Özyalçın, Mehmet(Keleş) Göktolga, Cahit (Gözütok) Hacıhaliloğlu, Cemal(Tunç) Oğuzhan, Vehbi Yılmaz, Mustafa Öztürk, Zafer Yalçın, ben Osman Kara namı diğer Oğuz Kürşat Atlıhan. Ben şiirlerimi mahlasla yazıyorum. Ve Ahmet Kaplan. Ve adını burda sayamayacağım daha niceleri.

Büyük bir heyecanla yazıyor, birbirimize okuyor, birbirimizi üstat diye selamlıyor ve sonra da Hacı Ali Şapçı'nın sahip olduğu Devrim Gazetesi'nde alıyoruz soluğu. Devrim Gazetesi sanki bizim gazetemiz. Şiirlerimiz, makalelerimiz

hiç sansürlenmeden yayınlanıyor. Ve ertesi gün Ateşoğlu Müdür her birimizi ayrı ayrı çağırıyor tebrik ediyor. Her birimizde bir büyük şairi gördüğünü söylüyor. İnanıyoruz, o yaşlar inanma yaşı ve o hızla bir yerine iki şiir birden yazıyoruz.

Yahya Kemal Beyatlı bir şiirinde "Ölmek kaderde var, bize ürküntü vermiyor/Lâkin vatandan ayrılışın ıztırâbı zor" der. Vatandan ayrılmayacağız, vatanın altı da bir üstü de bir bizler için. Bu vatan topraklarında yattığımız sürece ayrılık vatandan değil eşten, dosttan, sevgiliden ve sevenden. Yaşlanmanın acı tarafı burada, her geçen gün bir yeni acı haberle eskiye oranla daha sık yaralanmakta. Daha sık aralıklarla bir musalla taşının karşısında bir dosta son görevi yapmakta ve bir dostu hatıralarını hafızaya, acılarını kalbe koyarak ebediyete uğurlamakta. Zor ama kaçınılmaz kader.

Ahmet Kaplan adını en sona yazdım. En gencimiz ama en yeteneklimizdi. Kalem onun eline hiçbirimizin eline yakışmadığı kadar yakışıyor ve Türkçe onun kaleminde hiçbirimizin erişemeyeceği bir mükemmelliğe kavuşuyordu. Bir süredir hastaydı, Türkçeye nefes veren Ahmet nefes almakta, konuşmakta ve yazmakta zorlanıyordu. Cumartesi akşamı Ahmet'i kaybettik. Ben bir dostumu, Türkçe bir sevdalısını kaybetti. Acım derin dostlar. Hem bir dost adına hem de Türkçe adına... Sizi kendi hüznüme ortak ettim, bağışlayın lütfen...

DERGÂH-I MUALLÂ'NIN ÖN ADI

ANDAÇ

Karaalioğlu Parkı'nda ortadaki Mirador'undan her zamanki gibi Antalya Körfezi'ni, karşıdaki Beydağları'nı seyrederken, yanımda beliren beyefendi bir müddet manzaraya ortak oldu. Kim bilebilirdi ki güzel bir sohbetin başlangıcı olacağını! "Burası küçük bir İstanbul'a benziyor." diyerek paslaştı. Kışkırtıldığımı belli etmeden; "Herhalde İstanbullu olacaksınız, burasını Enikli Kapı'ya mı benzettiniz? Bu durumda, İstanbul'un diğer bir ismi olan Derun-i Muallâ'yı kastediyor olacaksınız herhalde" dedim. Bu isim aynı zamanda yüksek ve yüce anlamına geliyordu. Anadolu'da birçok büyük kapılı evler veya hanlar bulunduğu devirde büyük kapılar yük ve develer için kullanılır, içindeki küçük kapıya enikli kapı denir, insanlar bu kapıdan girip çıkarlardı. Benzetmeme gülümseyerek karşılık verdi ve davetimi kabul ederek arkamızdaki çay bahçesine yönelip, güzel ve keyif verici sohbetin kapısını aralarken, insanın hayallerini gerçekten ele geçiren ve ikimizin ortak derdi olan o şehre uzanıverdik. Elmas madeni bulmuş bir adamın, olabileceği kadar büyük bir düş kırıklığı içindeydim. Yoldan çıkacak olan düşünüşlerimizin İstanbul'a uzanması ve hayalhanemizde hasrete uzanmamız, ilk önceleri ulaşılmaza erişmek gibi bir çabaya benzese de sonra giderek yolunu buldu.

Sohbetimizin ilk konusu İstanbul'un adları üzerine başlarken, yanında antik geçmişin romantizm büyüsünü getirmeye başlamıştı. Konuğum, çeşitli zamanlardaki adlarından bahsederek epeyce yol aldı. Bir deyimi hatırlatarak; "Mal sahibi, mülk sahibi hani bunun ilk sahibi" yakıştırmasının hatırlattığı ilk isminden haberi olup almadığını sorduğumda; " Bilmiyorum," deyince sözü ele aldım. " İstanbul'a ilk önce PROTO-TÜRK İskitler sahip olmuşlardır.(Proto deyimi, yazıdan önceki dönem demektir.) İlk adının başkent anlamında OY-OĞ olduğunu ve İstanbul'da bir OY-URUM ATIN devletini kurmuşlardır." diyerek konu hakkında bildiklerimi, inandığım doğrultuda anlatırken, inanıp inanmamak arasında gidip geldiğini görebiliyordum.

Daha sonraları aptal bakışıyla denizi seyreder gibi florasından, tarihinden, yiyeceklerinden bahsederek sıradan bir günü güzelleştirip, uzun bir sohbetten sonra veda etmiştik. O şehirden bahsetmek, gidecek hiçbir yeri olmadan giyinip süslenmek, Leylâ'sını hayal etmek gibi bir şeydi. Benim için İstanbul'un Leylâ'sı; onun için var olması gereken her şeyin kendinde toplandığı Kızkulesi'ydi.. O şehre DERGÂH-I MUALLÂ yerine DERGÂH-I LEYLÂ denmesi daha çok yakışırdı ya neyse...

Misafirimi uğurladıktan sonra yazacağım konu ise karşımda duruyordu. Sihirli bir kelime gibi kulağa hoş gelen isimlerinden bahsederek, ışığa gelen pervaneler misali anılar arasında ona dokunarak konumuzu açalım.

İstanbul adı; geçen yüzyıl sonlarına kadar Haliç ile Marmara denizi arasında yer alan ve kara yönünden de surlarla sınırlanmış bulunan küçük bir yarımada üzerindeki şehre verilirdi. 7 tepesi de işte bu yarımada üzerinde serpilmişti. 140'a yakın çeşitli isimlerle süslenmiş tarihdeki anılmalarına göz atmadan önce tekrarlamada fayda gördüğümüz bu tepeleri yükseltileriyle analım.

1- 76 metre ile Edirnekapı'daki Aya Yorgi Kilisesinin bulunduğu nokta bu tepelerin en yükseği olur. Şimdi orada Mihrimah Sultan Camii yükseliyor.

2- Yavuz Selim semtinde bulunan Bonus yükseltisi 50 metredir. Üzerinde Yavuz Selim Camii bulunur.

3- Kentin ortasına doğru yüksekliği 60 metre olan Havariun görünür. Şimdiki Fatih Camii'nin bulunduğu yerdir.

4- Doğuya doğru Forum Tavri 60 metredir. Üzerinde Beyazıt ve Süleymaniye Camileri bulunur.

5- Forum Konstantinus Çemberlitaş 50 metre yükseltisindedir. Çemberlitaş ve Nuruosmaniye Camileri bulunur.

6- En doğuda Sarayburnu yükseltisi Akropol tepesi 40 metredir. Üzerinde Topkapı Sarayı, Ayasofya ve Sultanahmet camilerinin bulunduğu yerdir.

7- Son tepe, Kocamustafapaşa semtinin bulunduğu tepedir. Üzerinde Cerrahpaşa Camisinin yakınında Arkadius anıtının yer aldığı yüksek nokta 40 metreyi biraz aşar.

İstanbul Bizans'la Batı'nın, Osmanlı'yla Doğu'nun şehri olmuştur. İstanbul sur içi, Grek-Ortodoks Bizantik özelliğini yansıtırken; Galata Latin-Katolik cephesiyle dikkat çekmiş; Üsküdar ve Eyüp ise İslam-Türk yönüyle belirmiştir.

İnsan sayısız medeniyetlerin kalıntılarıyla kuşatılmış bir şehirde yaşayınca onları da sahiplenmesi kaçınılmazdır. Ve onlarda artık bizimdir. Geriye onlardan neler kalmışsa bir de onlara göz atalım.

Bizanslıların 1123 sene boyunca İstanbul'a yaptıklarını, Osmanlılar 470 sene içersinde yapmışlar ve onları geçmek için şehrin silüetine damgasını vurmuşlardır. Sur içindeki İmrahor İlyas Bey (461), Küçük Ayasofya (526-530), Ayasofya (532-537), Zeyrek (1136), Kariye, Fethiye (1284-1294), Koca Mustafa Paşa ve Fenari İsa Kiliselerine karşın; Osmanlılar da Topkapı Sarayı, Beyazıt, Şehzadebaşı, Sultanahmet, Süleymaniye, Eminönü, Yeni Cami, Carrahpaşa, Fatih, Yavuz Sultan Selim, Edirnekapı-Mihrimah, Topkapı-Kara Ahmet, Kadırga Sokullu, Hekimoğlu Ali Paşa, Haseki Külliyesi, Rüstem Paşa, Hadım İbrahim Paşa, Laleli, Nûr-ı Osmani gibi camilerle cevap vermiştir.

Türklerin İstanbul'a büyük katkılarından bir tanesi de, bir Boğaziçi kültürü ve Medeniyeti meydana getirmeleridir. Suya en iyi uyum sağlayan ev türlerinden olan yalılar şimdi sayıları aza kalsa da buna şahitlik ederler. Su üstünde yüzen sandal türlerini Türkler bulmuşlardır diyebiliriz.

İstanbul'un eski adlarına ve unvanlarına gelince: İlk kuruluşunda, kurucusu olan Magara Kralı Vizas'a nispetle

İstanbul'a Vizas (Bizas, Bizans), İmparator Büyük Kostantin zamanında önce Neoroma (Yeni Roma), sonra Kostantinopolis (Kostantin Şehri) denildiği tarihin ifade ettiği gerçeklerdendir. Evliya Çelebi, çeşitli milletlerin İstanbul şehrine verdikleri adları şöyle sıralamaktadır: **Lâtinler:** Makedonya, **Süryaniler:** Yankoviçe ve İskender'e nispetle Aleksandra, **Yahudiler:** Vizendovina, **Frenkler:** Yağfuriye ve Kostantin bina ettiği için Pozantiyam ve Kostantiniye, **Nemseliler:** Kostantinopol, **Ruslar:** Tekfuriye, **Macarlar:** Vizendovar, **Lehliler:** Kanaturiye, **Çekler:** Aliyana, **İsveçliler:** Herakliyan, **Felemenkliler:** İstefaniye, **Portekizliler:** Kostin, **Araplar:** Kostantıniyei Kübrâ, **İranlılar:** Kayzer Zemin, **Hintliler:** Tahtı Rum, **Moğollar:** Çakdurkan, **Tatarlar:** Sakalya. Ancak, Evliya Çelebi'nin verdiği bu malumatı, şüphe ile karşılayanları ve üzerinde durulacak değer ve mahiyette saymayanları haksızlıkla itham etmek doğru olmasa gerektir. Aynı doğrultuda birkaç isminden daha bahsetmek gerekirse: El Faruk, Belde-i Tayyibe, Novaroma, Mahmiye-i İstanbul (Etrafı surlarla çevrilerek düşmana karşı korunan büyük şehir.)

Birde dil bahsinde İstanbul'un giydirilmiş hallerine bakalım. **Grekçe:** Vizantion, **Latince:** Bizantium, Antoninya, Almaroma. **Rumca:** Konstantinopolis, İstinpolin, Megalipolis, Kalipolis. **Slavca:** Çargrad, Konstantingrad. **Vikingce:** Miklagord. **Ermenice:** Vizant, Stimbol, Estambol, Eskomboli. **Arapça:** Bizantiya, El-Mahsura, Kustantina el-uzma. **Osmanlıcada:** Mahsusa-i Saltanat, İstanbul, Payitaht-ı Saltanat, Südde-i Saadet, Dergah-ı Muallâ (Yüksek, yüce), Südde-i Saadet. Tevfik Fikret'in gözüyle İstanbul adına iki yakıştırmayı da vererek konuyu biraz da mizaha yaklaştıralım. "Fertût-ı musahhir" (büyücü, kocakarı, cadı) ve " Bin kocadan arta kalan bâkire" der.

Fetihten sonra Türkler, İstanbul'a başka başka adlar vermişlerdir, o adlar şunlardır: **Kostantıniye:** (Mahmiyei Kostantıniye), **İstanbol. Darüssaade** (Darüssaadet, Dersaadet), **Deraliye** (Darüddevleti Aliyyei Osmaniye), **Darüssaltanat** (Darüssaltanatatüs Seniyyei Osmaniye), **Darülhilâfe** (Darülhilâfetül Aliyyei İslâmiye) **Âsitâne** (Âsitânei Saadet, Âsitânei Saltanat, Âsitânei Devleti Aliyyeyi Osmaniye, Âtanei Aliyye). **Makarrı Saltanat** (saltanatın merkezi). Bu adların her birine Osmanlı paralarında, Osmanlı devrine ait senetlerde, resmî ve hususi yazılarda, eski eserlerde daima rastlamak mümkündür. Bu adların hepsi unutulmuştur. Şimdi oldukça gerilere gidebiliriz.

Yenikapı'da bulunan kalıntılarla tarihi 8500 yıl önceye dayanan şehre, MÖ 667'de Antik Yunanistan'daki Megara'dan gelen Dorlu Yunanlı yerleşimciler bir koloni kurdu ve yeni koloniye kralları "Byzantion" adını verdi. Kente 330 yılında Roma İmparatorluğu'nun başkenti ilan edilince Latince "Yeni Roma" anlamına gelen "Nova Roma" adı konuldu, ama bu isim çok benimsenmedi. 337 yılında İmparator I. Konstantin'in ölümüyle kentin adı onun şerefine "Konstantin'in kenti" anlamına gelen "Konstantinopolis"e çevrildi.

Osmanlı İmparatorluğu 1004 yıl "Byzantion", 1116 yıl da " Konstantinopolis" olarak adlandırılan şehri fethettikten sonra isim kavgasına girmedi. Ayasofya Müzesi Başkanı ve tarihçi Haluk Dursun, yaptığı bir açıklamada; " Bunun bir istisnası var. Sultan 3. Mustafa hattı hümayunlarında özellikle ' İslam şehri' anlamına gelen İstanbol'u kullanıyor" dedi. "İstanbul" kelimesinin kökeni olan "Stinpolis"in Rumca ve "Şehre doğru" kelimelerinin bozulmuş halidir. Halk sur içindeki yere " İstanbul" derdi. Diğer bölgelere ise "Şeher" derdi. 'İstanbul'a gideceğim' denildiği zaman surun içini kastederdi.

Türk insanı, şehrin Rum ve Yunan geçmişini hatırlattığı gerekçesiyle Konstantinopolis ismini sevmediği için olsa gerek Rumca'dan gelen kökeninin "şehre" demek olan "stan" ve "şehir" anlamında "polis" kelimelerinin birleşiminden gelen 'Stanpolis'i benimsemiş ve zamanla kelime İstanbul'a dönüşmüştür. Yukarıda onlarca bahsedilen isimlerden önce, bu kadim şehir ilk önceleri hangi adla anılıyordu? İlk ismi kimler koymuştu? Şimdi ona bir bakalım zira unutulan isimlerin antik geçmişinden bahsederken romantizm büyüsü getiren isimlerin ilkinden bahsetmeden konumuz tamam olmaz.

Haluk Tarcan'ın, "Ön - Türk Uygarlığı" adlı kitabında da İstanbul'un adının Ow-Un dilinde **Oy-Oğ** anlamına gelen bir kelime olduğunu yazar. Araştırmasında Marmara bölgesinde kurulan bu Ön-Türk ödüsü yani devletinin ilk kentinin adıdır der. Haluk Tarcan'a göre sıralama şöyledir. **OY-OĞ, KONSTANTİNOPOLİS, BİZANS, ASTAN-BOLIQ, AASİTAANE İSTANBUL.**

İlk önce bir adım daha geriye giderek, Bizans'ın tarihte ortaya çıkışı masalına bir göz atalım. Hz. Süleyman'ın 3. Kuşaktan torunu Yanko, gördüğü rüya üzerine Ak Sakalı bir derviş, Ak Deniz'le Karadeniz'i birleştiren yerde bir kent kurmasını ister. Kent 7 kere kurulur 7 kere yıkılır... Bu kent Hz. İsa'dan 1000 yıl önce kurulmuştur. İkinci masala gelince; VYZAS adı verilmiş olan kişi ile Bizans Tarihi! doğmuş ve bu ad kentin esas haline dönüşmüştür. Yunan Yarımadası'nda Magara'dan yola çıkan göçmenler, başlarında VYZAS olarak kendilerine yeni bir kent ararlar ve Sarayburnu'na yerleşirler. MÖ. 657'de kurdukları bu kentin adı VYZAS'tan bozma VYZANTIUM, BYZANTIUM gibi şekillerle karşımıza çıkar. Ancak güçleri MÖ. 657'ye ancak uzanabilir. Vyzas'ın İstanbul tarihini başlattığı bu yerde MÖ. 900'lerde LYGOS adlı bir balıkçı köyü vardır. 9.yüzyıldan sonra tarih birden 1130 yıl boşluk bırakarak MS.330'a Roma İmparatoru Konstantin zamanına gelmektedir. Bu boşluk asla izah edilememektedir.

Halbuki Balkanlar, Makedonya ve Trakya binlerce yıldan beri büyük insan kitlelerinin hareketine sahneyken, İstanbul'un birkaç yüz kilometre yakınında TROYA uygarlığı yer alırken, güneyde Batı Anadolu'da, 7 binlerde Çatal Höyük gibi önemli uygarlık merkezleri varken, daha adı bile tartışma konusu olan VYZAS'ı ileri sürmek ve onun imparatorluğun kökeni olduğunu iddia etmek ve tarihi de MÖ. 657 ile noktalamak hiçbir şekilde bilimsel mantığa sığamaz. Amaç, Doğu Roma İmparatorluğu tarihini, Bizans yakıştırma adıyla, Antik Grek tarihine bağlamaktır. Bu yüzden Doğu Roma Grek İmparatorluğu adına sık sık rastlanmaktadır. Gerçeğinde ise, Grek tarihi MÖ.2000'lere dayanır. Lakin Grek'lerden 1000 yıl önce gelip de MÖ.3000'lerde o topraklara (Makedonya) yerleşen Proto-Türk Pelasglar'ı tarih nereye koyacak acaba? Prof. Afif Erzen; " Ciddi bir dilci olan ve fakat Bizans adına inanmış olan Paul Kretchmer, bu uydurma adın kökenini bulmak için büyük gayretler sarf etmiş, BİEZAS, BUEZAS, BEUSANTİS gibi sözcüklere el atmış sonuçta ortaya bilimsel değerde hiçbir şey koyamamıştır." demiştir.

Şimdi İstanbul'u incelemeye tarihdeki kökenlerinden başlayarak temele girebiliriz. 100.000 yıl önce YARIMBURGAZ (Küçükçekmece gölü- Başakşehir) mağarasında "Mastodont" kemikleri bulunmuştur. Prof. Afife Batur bu tarihi 300 binlere indirmektedir. Bu bulgular arasında üzerinde OZ damgaları bulunan bir toprak kap bulunmuştur. Tarihi 6 bin olarak verilmiştir. İkinci yerleşim bölgesi, Asya yakasındaki FİKİRTEPE (Kadıköy'ün doğu kenarı) höyüğüdür. Burada OQ damgaları olan bir toprak kap bulunmuştur. **OQ kelimesinin anlamı, ok ucu, ok bayrağı olduğu gibi, yönetim ve savaşçı anlamına da gelir. Latince'de Kroçe şekline dönüşerek haç anlamında kullanılmıştır. Oysaki bu damga aynı zamanda DIŞ OĞUZU temsil etmekteydi. Dış Oğuzlar yani Kıpçaklar Hıristiyan olduklarında bu damga Hac şeklinde**

belirlenmiş, Hıristiyanlar bu damgayı kullanmışlardır. Dünyanın dört yönünü gösteren artı işareti şeklindedir. OĞ damgası ise İÇ OĞUZU temsil etmektedir.

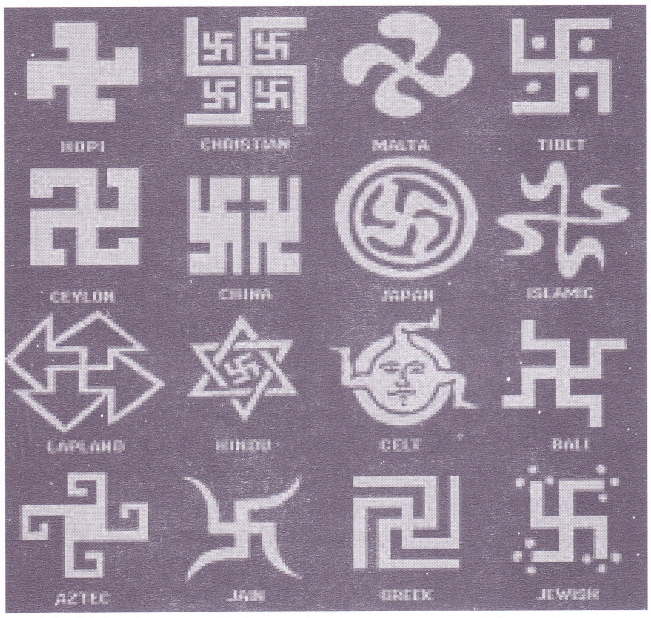

OQ ve OZ damgaları Ön- Türk kültürünün bu yöredeki varlığının delilidir. OZ damgalarının arka arkaya dizilmesi Hasır Örgü diye adlandırılmıştır. Bu kenar motifi günümüze kadar gelmiştir. Genelde, mozaik panoların etrafını bezemek için kullanılmıştır. Türkler, OZ damgalarını Tanrı ile irtibatlandırmışlardır. Buna göre bu damga, ruhun Tanrı'dan dönerek ayrılması, can bulup bedenleşmesini temsil eder ve yine bedenden ayrılıp Tanrı ile birleşmeyi temsil eder. OQ motifi ise, toprak kap üzerinde 5'li gurup halindedir; boşluklar ise, ED damgasını verirler. Bu şekil halk arasında sinek ayağı diye adlandırılır. Osmanlı giyim eşyasında beylik mühür olarak kullanılmıştır. 3. Murad'ın kaftanının beylik mührü damgası aşağıda görülüyor. İstanbul Arkeoloji Müzesi Müdürü Alpay Pasinli'nin hazırladığı, katalogundan alınmıştır.

Sinek ayağı

OZ damgalı kap

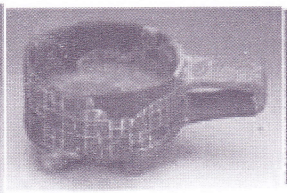

OQ damgalı kap

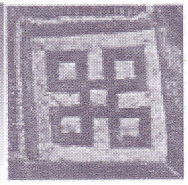

IV. Murat'ın Kaftanındaki beylik işareti olan OQ damgası

OW-ON Devleti: İstanbul'da varlıklarını OQ ve OZ damgalarıyla, 6 ıncı binde tanıdığımız Ön-Türkleri –şimdilik- 4 bin yıl sonra yazılarıyla tanıyalım. MÖ. 1980 yıllarında, Anadolu ve Rumeli Hisarları arasından, At Öze, Ag-Urug Sök'erek, **" at üstünde akıntıyı sökerek"** İstanbul Boğazı'nı geçen bir halk'tan bahsedilir. Erenköy'de, ak mermer sütunlu ve süslü mermer kornişli bir saray yaptırmışlar ve binanın giriş kapısının üstüne güzel bir Ön-Türkçe ile OW-ON: AT-ATA, UÇ ETİLİS ESİS cümlesini yazmışlar. **Kutsal ON: At-Atanın, lider ediliş anısı**'na... **Görüldüğü gibi yaklaşık 4 bin yıl önceki Ön-Türkçe cümleyi biraz gayretle günümüzdeki, Türkçeyle anlamak hiç zor değildir.** Etilis, **ediliş** ve Esis ise, **Esinlenmek** (anı) anlamındadır.

Burada Türk dili hakkında kısa bir bilgi vermek yerinde olacaktır. Türk dili, Volga ve Qama'nın birleştiği noktada bulunan, Şölgen Taş Mağarasında -14 binlerde doğmuştur. (C 14'le Sovyet Bilim Akademisi tespit etmiştir.) -14 binde Aş damgası ve -12 binde Kosmos, anlamını taşıyan ON (Hun) damgasıyla tarihe ilk adımını atmıştır. 'Göçebe Türkler' diye küçümseyenlere duyurulur. İşin aslı Asya'dan, Alp'lere gelenler 'Göçmen Türkler' dir. Asyada ilk şehirleri kuranlar, adlarını verenler göçebe olamazlar. Türklerin büyük bölümü doğdukları topraklardan ayrılmamıştır. Ne zaman saptırılan tarih konusu olursa; " Deveye boynun eğri demişler. O'da nerem doğru ki" demiş.

OY-URUM ATIN ÖDÜSÜ (devleti): Bu kültürel köken, temel üzerine, merkez İstanbul olmak üzere ikinci bir Ön-Türk devleti yükselmiştir. Bu devletin varlığını ŞİNE USU Bilig Taşı'nda okumaktayız. Önre-Binbaşı tarafından taşa kazınmıştır. Buradaki yazıya göre: İstanbul'da bir OY-URUM ATIN devleti kurulmuştur. Bu devletin tahtına ON (Hun) temsilcisi geçmiştir. İstanbul'un tarihteki ilk adının, başkent anlamında OY-OĞ olduğunu öğreniyoruz. ŞİNE USU BİTİG TAŞI İstanbul'un ve bu yörenin tarihinin Bizans masallarıyla başlamamış olduğunu açığa çıkartmaktadır. Bu taşın TUTUQ BAŞ (Çanakkale) seferi başlıklı 15. Bölümünde şu cümleyi okumaktayız. **....İYİME, OY-URUM ATIN OY-OĞI'da (**.... Oy-Urum Atın, Başkenti'nde,) Bu gerçeği bir üçüncü delille de sağlamlaştıralım.

KANDIRA / İSTANBUL SİKKELERİ: Prof. Metin Tekin'in kitabından olaya bakalım. Kandıra hazinesi bölümünde 123 sikkenin bir yüzündeki OG damgaları: Yel değirmeni olarak adlandırılmış, esas yüzündeki Ön – Türk yazı görülmemiş yalnız, TONBALIĞI ve KOÇABAŞ hayvandan söz edilmiştir. Tarih olarak MÖ. -500'ler verilmiştir. Bu da bize Ürün Beğ'in OY – OĞ' da İstanbul'da, İSKİT Tahtına oturduğu tarihte İstanbul'da ÖN – TÜRKÇE'nin DİL ve YAZI olarak varlığını göstermektedir. Bunlar atalarımızın ayak izleridir.

OZ Damgalı Mezar Taşları

SONUÇ: İsa'dan 1453 yıl sonra Bizans başkenti olarak vehmedilen Konstantinopolis'in Türkler tarafından fethedilme, alınma tarihi değil, OY URUM ATIN'ın başkenti OY – OĞ'un, esas sahibi Türklere geri dönüş, Osmanlıcası ile "İstirdat" tarihidir... **TÜM DÜNYA BUNU BÖYLE BİLE!...**

NOT. Gerçeğinde Dünya bilse de asla kabullenmez, bizim de gerçeğimiz maalesef budur. Önemli olan tarihimizi doğru olarak öğrenip, bilmek onu kabullenmek ve inanmak ilk önce bizlere düşer. İnanması oldukça zor bir umudu beslemek gibi görünse de...

SEÇKİN BİR GÖREV KİŞİSİ ALİ YILDIZ İLE SÖYLEŞİ

ALİ DEMİREL

Yetişmekte olan yeni nesillere sürekli olarak, eldeki her türlü bilgi aktarılarak uygarlığımızın kesintisiz olarak kuşaktan kuşağa ulaştırılması sağlanır. Bu eğitim ve öğretim durağan değildir yani bilinenlerin üstüne yenileri eklenerek çağın uygarlık seviyesi yükseltilir. Böylece uygarlık sürekli yeni eklemelerle yüceltilir. Ancak; uygarca yücelmenin bilinçli ve sürekli olabilmesi için çok sağlam bir temele gereksinim vardır. Söz konusu bu temel bizim için; onbinlerce yıl geçmişi olan Türk Uygarlığıdır... İşte yukarıda kısaca değindiğim anlayış içinde olan Sayın Ali Yıldız Öğretmen; yaşamının baharında on yıl öğretmenlik yaparak elde var olan bilgileri öğrencilere aktarma görevi yapmış. Ama Ali Yıldız, sadece bilgi aktarma görevi yapmaktan daha üstün bir kişiliktir, öğretmenlik ona yetmemektedir. Teknik bilgileri uygulamalı, Türk tarihini ve Türk Kültürünü araştırmalıydı... Amaçlarını gerçekleştirmek için öğretmenlik görevinden ayrıldı. Ve öncelikle; öğrenim gördüğü teknik konulardaki bilgilerini uygulamak için su ile ilgili büyük yapılanmalarda teknik eleman olarak görevler almaya başladı. Söz konusu çalışmalarından bazıları şunlar: Manavgat Oymapınar Barajı, Bucak Karacaören barajı, Adana Çatalan Barajı ve Denizli Adıgüzel Barajı inşaatlarında görev yaptı... Diğer teknik konulardaki çalışma sahaları, teknik ve kültür-tarih araştırmalarının hepsini burada dile getirebilmemiz mümkün değil, sadece özetlemek için bile kitap yazmak gerekir. Ali Yıldız öğretmenin araştırmaları sonucu elde ettiği bilgilerin bir kısmını yazdığı kitaplarının adlarını sohbetimiz içerisinde bulacaksınız. Bu yazımızda sadece 'SU' ile ilgili konuyu ele alacağız. "GÖÇ KÜLTÜRÜNDEN YOLDA KALAN 'SARNIÇLAR' SEYAHATNAMESİ" bir araştırma kitabının adı olup tahmin edeceğiniz gibi Araştırmacı Yazar Ali Yıldız tarafından kaleme alınmıştır...

Ali Yıldız - Ali Demirel

Şimdi sormaya başlayalım:

Ali Hocam, öğretmenliğiniz dışında genelde su ile ilgili sahalarda teknik eleman ve koordinatör olarak görev yapmışsınız, bu konuya bağlı olarak sarnıçları araştırmışsınız, neden su?

Bilindiği gibi su hayattır. Sadece insanlar için değil bütün canlılar için yaşamın en önemli unsuru sudur. Ne yazı ki dünyada suyun önemini kavrayan ve tarihler boyunca suyu korumaya çalışan sadece Türk uygarlığı olmuştur. Eskiden de suya gereken önemi vermeyen diğer uluslar; nüfusun artması, sanayi kirliliği gibi sebeplerden günümüzde temiz su varlığının sürekli azalmasına neden olmaktalar. Bizim geçmişimizde su kutsal varlıklardandır, kirletilmez; su saygınlıkta üstün tutulmuştur o kadar ki verilen değer "Su gibi aziz ol" özdeyişiyle yüksek saygı ve sevgi için örnek gösterilmiştir.

Bildiğim kadarıyla onbinlerce yıl önceden bile Türk itikadında su kutsal addedilmiş, sadece kutsamakla mı kalınmış?

Çok daha fazlası yapılmış, su; içmek, temizlenmek, hayvanların gereksinimlerini gidermek ve tarımda sulama suyu olarak kullanılmıştır. Orta Asya'daki ünlü "Tarım" havzası çok çeşitli bitki yetiştiriciliği yapılan tarihi bir bölgedir. Atalarımız söz konusu bölgede tarım yaparken sulama teknikleri geliştirmişler çok ve kaliteli ürünler almışlardır. Tarım yöresi, meyve, sebze ve hububat yetiştiricilinde tarihin önemli tarım tekniği uygarlığının beşiği durumundadır.

Sadece Tarım havzası mı?

Hayır, öyle olur mu? Böylesine tarımda sulama kültürünü geliştiren atalarımız sadece o saha ile sınırlı kalmadan diğer bölgelerde de tarımda sudan faydalanmışlardır. Aslında Orta Asya'daki iç deniz kuruduktan sonra çok ayrıntılı ve günümüz tekniklerine bile meydan okurcasına sudan yararlanma usulleri geliştirmişler. Bu konudaki en önemli tesislerden birisi ünlü karızlardır. Tanrı Dağlarının eteklerinden başlayıp 5000 KM. (beşbin kilometre) uzunluğunda, ta Turfan'a kadar ulaşan yer altı kanalları, 110 metre yerin altından gitmektedir. Belli aralıklarla kuyular açılarak su yer yüzene çekilmektedir. Bu yer altı kanalları, dağlarda eriyen kar sularını; güneşin ve rüzgârın buharlaştırmasını önleyerek kurak çöllere ve daha ötesine ulaştırmış. Günümüzde söz konusu karızların (su kanallarının) teknik anlamda, nasıl yapıldıkları halen araştırılmaktadır.

Atalarımız su konusunda başka ne gibi çalışmalar yapmışlar?

Su ile ilgili uygarlığımız sadece karızlardan ibaret değil. Karızlar; çok uzak bir tarihte MÖ. 500, yani

günümüzden 2500 yıl önce yapıldıkları, beşbin kilometre kanalın yer altından götürülmesi, belli aralıklarla yeryüzüne çıkış kuyularının açılmasıyla oluşturulan muhteşem entegre bir yapı olduğu için öne çıkıyor. Atalarımız ayrıca; yerel gereksinimler için küçük çapta su tesisleri de yapmışlardır. Bu yapılar "SU KUYULARI"dır. Yaptığım araştırma gezilerimle; gerek Orta Asya'da gerekse Anadolu'ya kadar uzanan göç yolları üzerindeki pek çok yerde su kuyularına rastladım. Ha yeri gelmişken; Atalarımızın sudan faydalanmak üzere yapmış oldukları kuyulara, sonradan Arapça bir sözcük olan 'sarnıç' denilmeye başlanmıştır, aslı "SU KUYUSU"dur.

Su kuyuları, Anadolu'da hemen her yerde gördüğümüz, su bulunan yere kadar kazılarak açılan kuyular, sarnıç ise farklı mı?

Farklı değil, sadece 'KUYU'ya sarnıç denmiştir. Ancak kuyu sadece yerin derinliklerine kazılanlardan ibaret bir yapı değildir. Bizim kadim uygarlığımızda; su kuyusunun, 'su kuyusu' veya sarnıç' olabilmesi için üzerinin kapatılması gerekir. Bunun sebebi; suyun güneş ve rüzgârla buharlaşmaması ve suyun kirlenmemesidir. Kuyunun su kaynağı çeşitli şekillerde elde edilir. Bunlardan birisi; toprak kazılarak yer altı suyuna ulaşılır, suya kadar olan kısım, genelde daire şeklinde taşla örülür. İkinci kaynak ise; yer altı suyunun yeryüzüne kendiliğinde çıktığı bazı yerler-pınarlardır. Eğer bu kaynaklar mevcut değilse; yağmur sularının ve eriyen kar sularının kuyuda biriktirilmesi yoluna gidilir. Hatta kuyu ve üst yapısının içine kışın kar basıp doldurarak da su elde edip muhafaza altına alınır. Suyun kaynağı ne olura olsun, su mutlaka muhafaza altına alınır. Şöyle ki; kuyunun üzerine bir yapı inşa edilir. İşte söz konusu inşaat yapıldıktan sonra buraya "SU KUYUSU – SARNIÇ" denir. Üzerine koruma amaçlı bir yapı yapılmamış ise kuyunun ağız kısmı basit bir kapak ile kapatılır.

Üzerine koruma amaçlı yapı inşa edilen su kaynaklarının tarihi bir değeri de var mıdır?

Olmaz olur mu? Nasıl ki Orta Asya'daki karızlar Türk uygarlığının önemli değerleri arasında ise, kuyular – sarnıçlar da su ile ilgili kültürümüzün tamgaları durumundadır. Söz konusu yapılar iki ayrı özellikte yapılırlar. Bazı kuyuların – sarnıçların üst yapıları ya 'kubbe' şeklinde ya da 'kırık çatı' şeklindeki yapı ile kapatılır. Söz konusu yapılar; su kaynağının muhafaza edilmesinin ötesinde birer sanat yapısı ve uygarlık eserleridir. Yörük – Türkmenler buralara geldiklerinde su ile ilgili uygarlıklarını da getirmişlerdir, bir bakıma buna zorunlu olmuşlardır. Şöyle ki: Orta Asya'dan gelen guruplar, buralardaki su başlarında, önemli su kaynaklarının bulunduğu yerlerde yerli halkın yerleşik halde yaşadıklarını görmüşler, onlara hiçbir zarar vermemek için müdahale etmemiş, onların içine veya yanlarına yerleşmeyip uzak durmuşlardır. Diğer yerlerde olduğu gibi Toroslarda, dolayısıyla Gazipaşa'da da yerli halk rahatsız edilmemiştir. Yerli halktan uzak durmak sudan da uzak olmaktı. Ayrıca, kışlak – Yaylak göçleri ile vardıkları her yerde su bulmak mümkün olmadığından kuyu-sarnıç geleneğimizi uygulamaya koymuşlardır.

Yörük – Türkmenler geldiklerinde Gazipaşa'daki yerli halktan bahsediyorsunuz, kim bunlar?

Sanıldığı gibi onlar; Rum, Yunan, Arap veya Ermeni gibi kavimlerden insanlar değil. Bu saydıklarım geçmiş çeşitli tarihlerde kısa süreliğine Anadolu'ya gelen işgalci devletlerin askeri varlıkları idi ve hepsi de gittiler. Kalanlar, yani asıl yerli halk kim idi derseniz; bu konuyu uzun uzun tarihi gelişim içinde irdelemek mümkün ama ben sözü uzatmadan çok önemli tarihi bir belgeyi hatırlatmakla (bilmeyenlere duyurmakla) yetineyim... Sözünü ettiğim belge Hattuşaş'ta yapılan arkeolojik kazılarda bulunmuş bir levhadır. Yazıldığı tarih M:Ö. 1190 yani günümüzden 3200 yıl öncedir. Bu levhada yazdığına göre: Hitit Kralı ölür. Oğlunun yaşı küçük olduğundan ölen kralın kardeşi kral ilan edilir. Yeni kral; ölen kralın oğluna yani yeğenine ıkta olarak bazı yörelerin idaresini verir. Söz konusu ıkta sahaları "Parha" (Perge) den "Selene" ye (Gazipaşa'ya) kadar olan bölgedir... Levhada böyle yazıyor. Anlaşılacağı üzere; Anadolu'nun, dolayısıyla Gazipaşa'nın (Selene – Selendi) yerleşik halkının, Hitit (Neşili) halkı olduğu tarihi (belgeli) bir gerçektir.

Ali Hocam teşekkür ederim, bu bilgiyi de ilk defa sizden öğrenmiş oldum. Şimdi yeniden su kültürümüze dönelim. Orta Asya'da ve oradan Anadolu'ya kadar gelinen güzergâhta su kuyularını – sarnıçları gezip araştırdığınızı biliyorum, Türkiye'de nerelerde bu araştırmaları yaptınız?

Bu konuda olanaklarım elverdiğince çok yer gezdim, araştırdım ve inceledim. Bu amaçla sadece Denizli'ye 41 gezi yaptım. Bodrum'a yaptığım gezilerde; 700 civarında üst yapılı su kuyusu – sarnıç tespit ettim. Söz konusu yapıların çoğu kümbet tarzında yapılmış ve üstlerinde kitabeleri var. Bodrum'un bazı bölgelerinde yoğun şekilde su kuyusu – sarnıç yapısı var bu sebepten ötürü bir mevkiinin adı "Kümbet Mevkii"dir. Söz konusu tarihi su kuyusu – sarnıç yapılarına Orta Asya'dan bu tarafa uzanan göç yollarında da rastladım. Oralarda gördüklerim içinde Buhara ve Şirvan'dakiler ilgimi çekmişti. Türkiye'de araştırdığım ve tespit ettiğim su kuyusu – sarnıçların bulunduğu yerleri şöyle sıralayabilirim: Burdur, Antalya, Isparta, Denizli, Muğla ve Niğde; buralar benim araştırma yapabildiğim yerler.

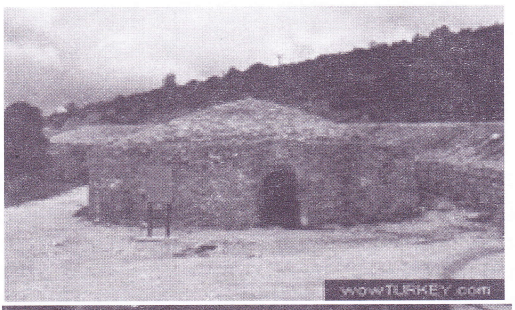

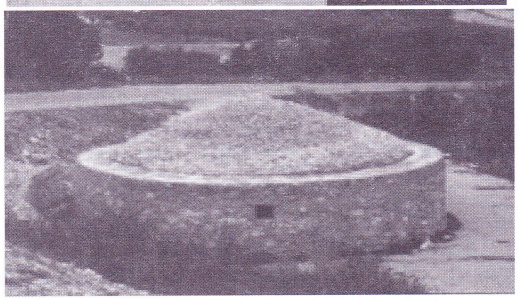

Su kuyuları – sarnıçlar tarihi ve büyük yapılar, bunların küçükleri yani daha basit su temin ve muhafazası için yapılanlar var mı?

Elbette var, hem halk arasında var hem de bu konuda resmi çabalar var gibi! Şöyle ki: Tarihler boyunca yapılmış su kuyuları – sarnıçların yerlerini gösteren bazı haritalar var. Ayrıca söz konusu haritalar doğal su kaynaklarını da işaret etmektir. Yeri gelmişken; resmi makamlara özellikle Orman Dairesine, ormanda kepçelerle (fidan dikimi gibi sebeplerle dağlara götürülen) çukurlar açılmasını, o çukurlarda biriken yağış sularının hem kurak zamanda toprağı nemli tutacağını, hem toprak altından sızarak diğer çukurları dolayısıyla orman toprağını su bakımından besleyeceğini hem de ormandaki yaban hayvanlarının su gereksiniminin sağlanacağını önermiştim. Söz konusu çukurların yer yer açılmakta olduğunu duydum... Halk içindeki küçük çaplı çalışmalara gelince: İnsanlarımız nerede küçük bir pınar görseler hemen

oraya bir çeşme ve su yalağı - oluk yaparlar. Hem kendileri ve evcil hayvanları su içer hem de yabani hayvanlar su içerler. Türk halkı insani duyguları yüksek olan, acıma ve merhamet duyguları hırsının önüne geçen insanlardır. Bu konuda başıma gelen bir anımı paylaşmak isterim: Araştırma gezilerim sırasında Bucak'ın bir köyündeydim. Köylülerden biri beni küçük bir su kuyusunun yanına götürdü. Kuyunun üstünde yapı falan yok ama ağzında tahta bir kapak var. Kapak yerden biraz yüksekçe olan kuyu ağzının kenarlarını tam kapatmıyor, yer yer el kol sığacak kadar aralıklı. Kapağı kaldırdım, kuyunun taş örgüsünün üzerine ta baştan suyun içine kadar uzanan tahta bir sırık koymuşlar ve tahtayı kuyunun taşlarına sabitlemişler. Baktım, anlayamadım suya kadar uzanan bu ağaç sırık neye yarar? Sordum ve köylümüz şöyle dedi: "Beyim, bizim buralarda yazın aylarca yağış olmaz. Kertenkele ve yılan gibi pek çok börtü böcek susuz kalınca, kuyuda su olduğunu anlarlar ve içmek için kendilerini kuyuya atarlar ama geri çıkamayıp orada ölürler. Onun için bu sırığı kuyu başından suyun içine kadar uzattık, üzerinden suya inerler ve su içip geri çıkarlar..."

Sayın Nevzuhur okuyucuları, söyleşimizin son sorusunu Araştırmacı Yazar Ali Yıldız'a sordum. Aldığım yanıt karşısında hafif gülümsedim, gülmedim! Bu tavrım üzüntü ve acının verdiği burukluğun gülümser gibi dışa vuruluşuydu... Sorum ve aldığım yanıtı yazmadan önce, Sayın Ali Yıldız'ı bilenler biliyor ama bilmeyenler için kısaca tanıtmak istiyorum: 1949 yılında Antalya İli Gazipaşa İlçesinin Seyfe köyünde doğdu. Ankara Erkek Teknik Yüksek Öğretmen Okulu'ndan mezun olduktan sonra Eskişehir ve Antalya Endüstri Meslek Liselerinde 10 yıl öğretmenlik yaptı. Öğretmenlikten ayrıldıktan sonra; Manavgat Oymapınar, Bucak Karacaören, Adana Çatalan ve denizli Adıgüzel barajlarının inşaatlarında makine şefi olarak görev yaptı. Kemer Ayışığı tesisleri ve Türkiz Otel inşaatlarında koordinatör olarak bulundu. Halen Kepez Belediyesinde görev yapmaktadır. Çalışma hayatının dışında, boş bulduğu zamanlarda fırsat bulduğu günlerde araştırmalarına devam etmektedir. Yaptığı araştırma çalışmalarının bir kısmını kitaplaştırarak, şimdiki nesle ve gelecek nesillere sundu. İşte şimdilik yayınlanan o kitaplar: *1) Dünden Bugüne Gazipaşa Tarihi. 2) Abideleri ve Kitabeleri ile Manavgat Tarihi. 3) Akdeniz'e Düşen Mürekkep Damlaları. 4) XIV. Yüzyıl Dünyasında Teke/Antalya ve Karamanoğulları Bayrağı. 5) Macit Selekler – Yarım Yüzyılın Ardından Antalya. 6) Göç Kültüründen Yolda Kalan SARNIÇLAR Seyahatnamesi.* Ayrıca yayına hazırlanmakta olan beş adet eseri daha sırada bekliyor. Ve Ali Yıldız'ın araştırmaları devam ediyor...

Yayınlanmış olan kitapların adlarından da anlaşılacağı gibi Sayın Ali Yıldız özellikle tarihi konuları esas alan araştırmalar yapmış. Söz konusu araştırmalarının sonunda hazırladığı eserlerinin tamamının, sadece bir dergi yazısında ele alınması olanaksız, her biri ayrı bir söyleşi konusu olacak kadar kapsamlı ve değerli. Bu söyleşimizde sadece su konusu ile ilgili araştırmalarını tanımaya, anlamaya çalıştık.

Ali Hocama son sorum şuydu:

Su kuyularının – sarnıçların; su ile ilgili ihtiyaçların giderilmesinin ötesinde kültürel bir değer taşıdıklarını söylüyorsunuz. Su ile ilgili bu seçkin tarihi kültürümüz korunuyor mu, yeni nesillere öğretiliyor mu?

Korunmak mı? Derede tepede yontulmuş bir taş bulurlarsa hele üzerinde birkaç harf – yazı varsa hemen o yöre sit alanı ilan edilir, bakılır onarılır, kimseye dokundurulmaz! Su kuyularımız – sarnıçlarımız gerçek birer sanat eseri olup bazılarının üzerine kitabeleri bile var. Türk'ün tamgası olan bu eserlerimiz ne yazık ki bakımsız, viraneler durumunda, ilgilenen yok... Söz konusu ulusal eserlerimizin, tarihi kültürümüz olan tamgalarımızın insanlarımıza öğretilip öğretilmediğini soruyorsunuz! Gezip gördüklerimi anlatmam uzun sürer en iyisi size bir örnek vereyim sanırım okuyucular ne demek istediğimi anlarlar... Denizli'de bir köyde araştırma yapıyordum. Elimdeki eski haritaya göre o yörede var olması gereken yüzyıllar öncesinden kalma bir su kuyusunun – sarnıcın yerini bulmaya çalışıyordum. Dağ ormanlıktı, çamlığın bittiği düzlük kısımda tarlalar vardı, baktım, oralarda dolaştım sarnıca benzer bir şey göremedim. Biraz ileride bir çiftçi tarla sürüyordu, yanına gittim selam verdikten sonra; bir sarnıç aradığımı, buralarda bir yerde olabileceğini, bilip bilmediğini sordum. 'Yok beyim buralarda sarnıç falan yok' dedi. Sonra bana tekrara baktı: 'Beyim sarnıç yok üstelik buralarda öyle çeşme ve oluk gibi bir şey de yok, su mu lazımdı?' Hayır su aramıyorum, şöyle kümbet gibi üstü kapalı... Demeye kalmadı çiftçi: "Ha o dediğine benzer şey şu topçamın arkasında gel göstereyim." Dediği çamların yanına vardığımızda Sarnıç göründü, kümbeti de sağlam ve heybetli duruyordu, çiftçiye döndüm:

"Hani buralarda sarnıç yok diyordun işte var ya!"
"Beyim o sarnıç değil, o bir yatır biz ona dua ederiz!.."

Neden buruk-acı gülümsediğimi sanırım anladınız...

İnsanlık tarihi boyunca gereken yere, uygun zamanda bazı görevliler gelir. Bunlara görev insanları denir. Düşünce ve davranışları diğer insanlardan farklıdır. Kendileri kendilerinin farkında olmayabilirler ama görevlerini yaparlar ve sessizce giderler.

Araştırmacı Yazar Ali Yıldız, bu görev kişisi, böyle kısa bir söyleşi ile layıkıyla tanıtılabilir mi? Sanmıyorum, benden bu kadar...

DİL'İ GEÇMİŞ ZAMANIN KAYIP KADINLARINA

İBRAHİM ŞAŞMA

Bir kadın yazılmak ister. Hiç yazılmamış bir deftere, hiç yazmamış bir kalemden. Lal kesilmiş bir dil, anlatsın ister kendisini. Öyle lafazan bir dil değil. Kesik bir işaret parmağı göstersin cemalini, öyle her parmak değil. Sadece bir katre ister kadın, yüreğinin çatlamış topraklarına. Nehir değil, ırmak değil. Bir kadın yazılmak ister, kâh hicabından boynunu eğerek, kâh asalet sancağını kaldırarak. Bir kadın yazılmak ister, divit uçlu kalemlerin daldırıldığı hokkalara mürekkep diye gözyaşlarını doldurarak.

Alnındaki o derin çizgiler Ihlara Vadisi'ne meydan okur cinstendi. Öylesine derin, öylesine Anadolu yüklüydü. Yaşanmış nice hicran, yürekte taşınmış onca özlem, bir mahkûm edasıyla o alna birer birer çizik atmışlardı sanki. Her bir çizgi alenen haykırıyordu, kadının yılların yorgunu bir kadın olduğunu. Zaman, kadının yüzüne demir atmış gibiydi. Kalkası yoktu, açılası yoktu bir başka diyara. Eğilmezdi bu çizgiler. Doğruluğundan asla ödün vermezdi. Bir tek, kadın tebessüm ettiğinde kırılırdı bu çizgiler. Sol yanağında bulunan mercimek tanesi büyüklüğündeki o et beni, o simaya kondurulmuş ilahi bir gül niteliğindeydi. O ben, o yüzle mutlak bir uyum sağlamak için gönderilmişti. Bozkırın ortasında açan nazenin bir çiçek misaliydi. O ben, o yüze vurulmuş mübarek bir mühür, gerçeğin içerisinde saklanmış bir sihirdi adeta. Kehribar sarısı perçemler dökülürdü alnının sol yamaçlarına. Bir kınanın mistik kokusunun karargâhıydı sanki bu saçlar. O saçlara bir yağmur damlası düşmeye

görsün, Anadolu kokardı kadının gölgesinin değdiği her yer. Ne garip, zaman bu kadının yüzündeki derin çizgilere saklanırken saçlarına hiç ilişememişti sanki. Zaman bir tek ak düşürememişti o saçlara. Ki her tel adeta mağlubiyet sevinci yaşıyordu kendi kavlince ve kendi halince.

Onun gözlerine her baktığımda derin bir hüzün gözlerime çarpardı. Ben buradayım derdi adeta hüzün. Burnunun uç noktasında eğreti gibi duran gözlüğün o kalın merceklerinde daha bir devleşirdi o hüzün. Onun bakışlarında Hacer vardı sanki. Sinirlendiği demlerde ve kaşlarını her çatışında onlarca Nemrut konuşlanırdı o gözlere. Öyle bir kudrete haizdi ki bu gözler, onlar bakarken dil susar, dudaklar perdesini çekerdi. Susarken konuşurdu kadın. Susarken haykırır, susarken ağlardı. Onun bir bakışı beni zindanlardan çıkartır, bir bakışı elimi kolumu bağlardı. Göz kapaklarının üzerine bile, zaman birer çizik atmıştı. Sol gözüne oturan küçük bir kan pıhtısı ben şahidim diyordu bu kadının kan ağladığına. Solgun dudakları belli belirsiz kıpırdanırken bir türkü mü mırıldanıyor, yoksa vuslatlar aşkına dua mı ediyor belli etmezdi. Ama titrerdi dudakları. Ama bir şeyler söylerdi birbirinden ayrılmadan. Uzaklara dalıp gittiğinde istemsiz bir şekilde iki dudağı birbirinden ayrılır üst ön dişleri ve iki dişinin arasındaki boşluk gönül kadrajıma girerdi. Dişlerinin arasındaki o mübarek boşluğa koca bir cihanı sığdırabilirdim sanki.

Avuçlarına baharı saklayan kadın. Tırnaklarının ucunda Anadolu'nun bütün toprakları karar kılmıştır. Zemherinin ve ağustos sıcağının kastı garezi bu eller üzerinedir. Ellerinin pörsümüş derisi yarım asrı geçen bir hayat yolculuğunun ahval-i beyanıdır. Yüzük parmağındaki kararmış bir gümüş ona göre onun aydınlığıydı. Kim bilir hangi ahdin izdüşümü, hangi sevdanın yanginıydı parmağındaki yüzüğü. Can çıksa da o parmakta kalacaktı. Ona göre böyle yazılmıştı aşkın tüzüğü. Avuçlarında kızıllığını yitirmiş ve solmaya yüz tutmuş bir kına kalıntısı. Ellerinin üzeri damar damar kadının. Kim bilir hangi sevda akıyor içerisinde. Hangi özlem çarpıyor o damarın çeperlerine. Bu eller topraksız yapamaz, toprağa dokunacaktır. Nihayetinde eller, yaşam mücadelesinde çekilir siperlerine... Sabah gözlerimi açtığımda o elleri aradım hep. Onlar ki dünyanın en güzel sıcaklığıydı. Güneş utansın ellerimi böyle ısıtamadığı için. Uyanmasın diye küçük küçük öperdim usulca ellerinden. Koklardım. Hangi çiçeğin kokusu bu. Hangi karlı dağın efsunu derdim.

Boyu çoğu kadından uzundu. O yüzden "Koca Ayşa" diye anılırdı kasabalının dilinde. Kalıplıydı. Osmanlı bir duruşu vardı. Yürürken sol ayağını her atışında bir kütürdeme sesi gelirdi dizlerinin ortasından. Her adımında yüzündeki sızı daha bir belirgin hale gelirdi. Yine de giderdi kadın gideceği yere. Çünkü hiçbir kadın sevmezdi yarı yoldan dönmeyi. Döndürülmeyi. Yanmak isterken söndürülmeyi. O da öyleydi. Düşe kalka da olsa, dinlene dinlene de olsa bilirdi menziline varmayı. Ayaklarındaki kara lastiğin burnunu çevirmezdi giderken geriye. O kara lastiklerine uydu, kara lastikler de ona. Bu kara lastikler kadının en büyük lüksü idi. Şehirden ilk getirilişinde siyah daha bir siyah olurdu. O yüzden parlak siyah, renklerin en güzeliydi kadın gözünde. Yılların yorgunu ayakları o kara lastiklerin içerisinde daha bir şereflenirdi. Sanki nasırlarından arınırdı o ayaklar o kara lastiğe girince. İlle de Bursalı Mehmet'ten alınacaktı bu ayakkabılar. Şehrin bilindik ayakkabıcısında önce orta yerde kurulu kömür sobasının yanındaki tahta tabureye oturulacak, Bursalı Mehmet'in ikramı olan çay içilecek ve sonra her ne kadar şekli şemali birbirine benzese de kara lastiklerin içerisinden kara lastik seçilecekti. Kara lastikleri vardı kadının. İki gözden ibaret toprak damlı evinin içerisine şehirden gelen o kara lastik yedi rengini yansıtırdı adeta. Poşetinden çıktığı anda o hanenin içerisini kara lastiklerin kokusu kaplardı. Kadın bu. Karanın içerisinde gökkuşağının yedi rengini bulan kadın. Kudretini sabrından, tokluğundan ve yokluğundan alan kadın. Önce bir iğne iplik bulunacak, kara lastiğin burun kısmına bir işaret dikilecekti. Koca kasabada bütün kadınların ayağında kara lastik olduğu için karışmasını istemezdi kalabalık yerlerde. Düğün dernekte ya bir duvarın üzerinde, ya toprak duvarlar üzerindeki oyma deliklerin birisine saklanacaktı bu lastikler. Koca bir kasabada bütün kadınların giyimleri aynıydı. Yine de gözlerim onu salınarak yürümesinden, ağır aksamasından ve selvi gibi boyundan kolaylıkla seçebilirdi kalabalıklar içerisinde. Kadife bir kumaştan bolca dikilmiş şalvarı her adım attığında dalga dalga olurdu. Bir zıbın ve üzerine giyilen kolsuz kazakla tüm sırtı omuzları ve başın arka kısmını katana poşu denen büyükçe bir örtüyle hiç değişmemişti bozkır kreasyonu.

Tenin ve esvabın altında saklı duran yürek, hoşgörü ve tevazu ehliydi. Sevdiklerine hizmetkâr, cümle cana hürmetkârdı. Sabır onda sabırdı. Kahırsa onda kahır. Erinmezdi, üşenmezdi, yorulacağını hiç düşünmezdi. Sanki hasret çekmeye, gurbeti yaşamaya endeksliydi hayatı. Sanki yüreğinin yarısına çile ekilmiş, dert ekilmişti. Ne garip sen yanımda olmadan bir nokta bile değilim diyen kadın, beni bağrına basınca devleşiyordu adeta. Ne gariptir, onun koynunda da ben kendimi buluyordum. Ben o zaman ben oluyordum. Ben bir kadın bilirim. Elinden kınası eksik olmayan. Muratları vardır özünde. Ya birini beklemiştir ötelerden. Ya sınır boylarına evlat salmıştır. Ya oğlu gelmemiştir gurbetten, ya gelin kızından ayrı kalmıştır. O yüzden tuzsuzdur aşı. O yüzden duman dumandır başı. Usulca süzülür arzı bulur gözlerinden dökülen yaşı. Dudağında duaya bağlamıştır, elindeki tespihe tüm umudunu. Oğul gelecek kız gelecek diye kapının tokmağındadır gözü. Arifeden bekler şehirden gelecek vasıtayı. Pencerenin pervazına yaslar yorgun dirseğini. Gözleri sokağın başından dönecek arabadadır. Oğula çorap örmüştür. Kızlara patik. Çilek dalları kondurmuştur patiklerin üzerine.

Ben bir kadın bilirim Anadolu'da. Gözlerini tandırın dumanıyla dolduran. Her sabah aynıdır güneşten evvel uyanışı. Onun üzerine doğar güneş. İlk önce onun gölgesi düşer avluya. Onun eli girer ilk önce taşın altına. Böyledir bizde böyle olagelmiştir. Bir anam var benim ötelerde. Elini öptüğüm zaman dünyanın tüm derdini karlı dağlar ardına bırakırım. Sesini duyduğum an kesilir metropolün kuru gürültüsü. Nefesinde bahar kokusu saklı anam. Koynunda sevgi yüklü anam. Koca bir köyün baş tutanı. Koca bir köyün sultanı anam. Gidenleri yıkar. Geleni o karşılar. Ağlayana o uzatır esvabını mendil niyetine. Hastanın çorbasını yorgun dizleriyle götürür çinko sahanlarda. Karaman ovası kadar engindir gönlü. Toprak damlı bir evin hanedanı olsa da ağalardan paşalardan zengindir gönlü. Sevdayı bilir benim annem. Pay etmeyi, iyiliği huy etmeyi. Ben duygusunu zay etmeyi. Ben kadın tanırım. Analığını gördükçe ona layığı ile hizmet edemediğim korkusuna kapılır, çocukluğumdan utanırım.

En çok utanmasını sevmiştim. Hicap düştüğü an yüreğine, yüzüne vuran kızıllığını sevmiştim kadının. Gözleri bir yabanın gözlerine değdiği anda gözlerini indirerek kaçıyordu ya köşe bucak, bir ceylan ürkekliğini sevmiştim onun. Elleri kanaviçelere çilek dalları kondururken daha bir güzeldi. Patiklerin ve yün çorapların üzerine kondurduğu gül güzeldi güllerden. Ve ben ona her bakışımda daha bir tutuşuyordum sinemdeki küllerden. O ki paşa konaklarından çaldığım güllerin son sahibiydi. Yazılmış ve yazılacak şiirlerimin son adresiydi.

Ben sende tanıdım kadını ey ana. Eline kına

vurmanda. Sabahın güneşi hanemize süzülmeden önce gözlerini açmanda. Ben uyanmayayım diyerek parmaklarının ucuna basmanda. Tandır ekmeklerinin kokusunda olan kadın. Gözlerimin önüne geliyor durup seni anlatıyorlar. Alevle beraberle pişirdiğin ellerin. Sana dünyanın en güzel sıfatlarını taşıyorlar. Vefaydı harcın, sevdaydı mayan. Bir suyun azizliğinde sevdim seni. Bir ekmeğin kutsallığında. Saçlarına düşürdüğün ak benim. Alnındaki çizgi benim. Gözündeki yaş benim. Yüreğinde söndüremediğin nâr benim. Dağlarına yağan kar benim. Yüreğine düşürdüğün sevda benim, yar benim. Ben kadını sende tanırım kadın. O kadın yokluğunda temmuzda üşütür beni. Şubatın ortasında yakar. O kadın aklıma geldikçe Hüsnü Yusuf çiçekleri boy verir, dört yanım Hüsnü Yusuf çiçeği kokar.

En çok emeğini sevdim. En çok değer vermeni. En çok sevmeni. En çok sabrını sevdim kadınım. Şikâyet etmeyişini, şükretmeni sevdim. Şükürle bereketlendi soframız. Şükürle oldu sabahlarımız yalan mı? Yokluğumuz da oldu evet. Sıkıntılı demlerimiz de. Sevdamızı tek servetin sayarken yoktu üzerimize cihanda varlıklı biri. O yüzden olmadı sıcak yuvamızda hüznün yeri.

Ben sende tanıdım toprağa sevdalanmayı. Tohumun başağa, dalın meyveye durmasını. Sütün ak oluşunu. Ekmeğin helal oluşunu. Sığırcık kuşlarının ısrarla penceremizin pervazına konuşunu. Avuçlarında içtiğim suyun tadını değiştiren kadın. Ellerinin değmediği su bana su değil. Benim sevdalandığım, ateşimi kül edecek su, bu değil. Gölgeni sevdim en çok. Gölgene sığınmayı. Ben kelebeğin kanat çırpmasından ürktüm sensiz. Seninle yıldırımları sağdım gökyüzünden. Ben kadını sende tanıdım. Sabırmış meğerse kadın. Vefaymış. Aşkmış. Hasretmiş. Gurbetmiş. Özlemekmiş. Gidenin yolunu gözlemekmiş. Her ayrılıkta ateşlere düşenmiş kadın. Her ayrılık bıçağın paslı ucu. Mendili kurumayan kadın. Aşk olsun, aşk olsun senin adın.

YEŞİLÇAM'IN SON FİLMİ...

TUNCER GÜNAY

"Yeşilçam Sokağı'nda Yeşilçam'ı aradım geçen gün. Ne zaman sıkılsam ve gençliğimi hatırlasam oraya giderim. Köşede erketeye yatmış pezevenk Stavro... Papyonunu düzeltip selam verirken Nevzat Pesen'le Ayhan Işık, kol kola gülümserler hep... Muammer Karaca, Salih Tozan, Vahi Öz ve Suphi Kaner, Necdet Tosun'u ayartarak beni kızdırmaya çalışıyorlar. Ahmet Tarık Tekçe, Süavi Tedü, Cahide Sonku, tam Pıtpıt'ın kahvesi önünde iskemleye oturup yolumu kesiyorlar. Bakıyorum herkes kahvede uyumak için yer seçiyorlar kendine. Atıf Kaptan'ın işaretiyle kalkıyorum. Danyal Topatan'ın uzattığı çayı alarak Suphi Kaner'in yanına oturuyorum. Hasan Tual'in bütün sokağı yırtan sesine karşılık Hasan Ceylan ve Süha Doğan elle kolla konuşuyorlar. Hepsinde smokinler, beyaz gömlekler ve papyonlar... Konuşamıyorum.

Ne güzel, ne güzel, bütün dostlarım burada... Bir sessizlik, huzur, alışılmamış bir huzur var. Semih Sezerli ve hocam Avni Dilligil'i görünce şaşırıyorum bir an. Semih'i kenara çekerek, 'Nedir bu olanlar? Düğün sahnesi mi çekilecek?' diyorum. 'E, tabi. Çabuk ol. Neden giyinmiyorsun? Seni bekliyor herkes...' diyor.

Hızla çıkıyorum Yeşilçam'dan. Cadde boyunca insanlara çarpa çarpa yürüyorum. Herkes beni gösteriyor parmağıyla. 'Gördün mü, Öztürk film çekiyor yollarda...' Evet, daha hızlanıyorum. Yetişmem gerek biliyorum, smokinleri giymem gerek, herkes bekliyor beni... Smokinlerimle... Eliya Pardon kapanmadan..."

Rahmetli Öztürk Serengil'in 1985 yılında yazdığı, **'Yeşilçam'ı Benden Sorun'** adlı bir kitaptan aldım bu paragrafları. Kitap Milliyet yayınları arasında çıkmış.

"Yaşımız ilerledikçe yönetmenleri tanıdık, sinemanın ustalarını, Metin Erksan'ı Lütfi Akad'ı, Memduh Ün'ü, Atıf Yılmaz'ı, Halit Refiğ'i, Osman Seden'i, Natuk Baytan'ı ve dahasını... Senarist, kameraman, müzisyen, ışıkçı, set işçisi... Bülent Oran, Sefa Önal, Erdoğan Tünaş, Nedim Otyam, Gani Turanlı...

Bir avuç inanmış, iyi niyetli, cefakâr sinemacının imkânsızlıklar içinde sıfırdan başlatarak büyütmeye çalıştığı bir sinemaydı Yeşilçam... Sektör olamamış, artı değerini yaratamamış fakat iyi sinemacılarını, iyi filmlerini yaratmış bir sinema. Büyük paraların dönmediği, sermaye sınıfının yüz vermediği, desteklemediği fakat açlığı, yoksulluğu göze almış aydın sinemacıların sinemayı geliştirmek için büyük çabalar harcadığı öksüz bir sinema... Örnek mi? Metin Erksan'ın, Halit Refiğ'in, Lütfi, Akad'ın yaptığı iyi niyetli çabalar... Buna rağmen yıllarca şımarık, entel, Çiçek Pasajı aydınları tarafından küçümsendi, görmezden gelindi, yok sayıldı, daha fenası alay konusu, mizah malzemesi yapıldı. Onların nezdinde Yeşilçam, gözyaşı döktüren melodramlardan ibaretti sadece, ya da "**Size baba diyebilir miyim amca**"lardan, "**N'ayır, N'olamaz**"lardan, klişelerden ibaretti. Klişeler ve ucuz eğlence filmleri sanki sadece Yeşilçam'da vardı, Yeşilçam'a özgüydü..."

Bu paragrafları da Sinema Araştırmacısı ve arşivcisi Mesut Kara'nın "**Yeşilçam Hatırası**" adlı kitabından aldım. Hakkını helal etsin.

"Yaşamım boyunca sizler için yaşadım. Sizlere, sizi oynamaya çalıştım yaşamım boyu. Acılarınızı ve sevinçlerinizi filmlere döktüm. Şimdi sizlerden tek isteğim, beni hep sevin ve beni hiç unutmayın."

Bu satırlar da Sadri Alışık'ın son konuşmasına ait. 18 Mart 1995 tarihinde, Amerikan Hastanesi'nde vefat etmeden bir gün önce yakınlarına ve sevenlerine yaptığı veda konuşmasından...

Şimdi gelelim Yeşilçam'ın esas oğlanlarına... Hani şu yakışıklı jönler var ya, işte onlara. Kötü adamları eşek sudan gelinceye kadar döven, 15 - 20 tanesini vurup öldüren ve sonunda kötüleri alt eden ya da sevdikleri fabrikatör kızlarına kavuşarak saadeti bulan kahramanlar...

Mesela bunların en namlısına bir bakalım. Cüneyt Arkın'a... Oynadığı filmlerin hemen hemen hepsinde ErolTaş'ı, Kazım Kartal'ı, Turgut Özatay'ı, Tarık Somer'i, Süheyl Eğriboz'u (Sütçü), Kudret Karadağ'ı, İhsan Gedik'i, Behçet Nacar'ı, Hüseyin Baradan'ı, Tarık Şimşek'i, Sami Tunç'u, Hayati Hamzaoğlu'nu, Bilal İnci'yi, Arap Celal'i, Zeki Alpan'ı, Tuncer Necmioğlu'nu, Danyal Topatan'ı, Kenan Pars'ı, Hayati Hamzaoğlu'nu, Orhan Günşiray'ı, Muzaffer Tema'yı, Hüseyin Peyda'yı, Yıldırım Gencer'i ve daha aklıma şimdi gelmeyen pek çok yardımcı karakter oyuncusunu rol icabı ya dövdü ya öldürdü. Hatta bazılarını döverken ayarı fazla kaçırıp kimisinin kaburgalarını, kimisinin kolunu, bacağını harbiden kırıp hastanelik yaptı. İsimlerini şimdi hatırlayamadığım pek çok gariban figüran, bir köfte ekmek parası karşılığında güya rol icabı olarak ondan çok zaman harbiden dayak yedi. Her Malkoçoğlu, Battal Gazi ya da Kılıç Arslan filminin çekiminde sakatlamadığı, hastanelik etmediği figüran kalmadı. Açlık, yoksulluk ve perişanlık içinde yapayalnız ölen **Sami Hazinses** onun pek çok filminde vardı. Ya hastane köşelerinde ya da 3. Sınıf belediye huzur evlerinde yapayalnız, beş parasız ya da acılar çekerek vefat eden **NubarTerziyan**, **Kadir Savun**, **Atıf Kaptan**, **Necdet**

Tosun, Cevat Kurtuluş, Hulusi Kentmen, Mürüvet Sim, Belgin Doruk, Aliye Rona, Faik Çoşkun, Ekrem Dümer, Baki Tamer... Daha onlarca, yüzlerce böyle Yeşilçam sanatçısı var. Aklıma şu anda gelmiyor maalesef... Hepsi ama hepsi Cüneyt Arkın'ın filmlerinde oynadılar. Çoğu köfte ekmek parasına razı olarak oynarlarken Cüneyt Arkın ve onun gibi baş artistler daha doğrusu esas oğlanlar onların emekleri ve artı değerleri üzerinden büyük refah ve varlığa kavuştular. Kimisi Devlet Sanatçısı bile oldu, villalarda, sitelerde huzur ve esenliğe kavuştular, emeklilik güvencesiyle yaşlılıklarını sağlama aldılar...

Yeşilçam tabii ki bitti artık. Bugün 75-85 yaş aralığında olan son figüranlar ya da birkaç tane yardımcı karakter oyuncusu da Beyoğlu'nun ara sokaklarındaki rutubet kokan yorgun kahvehanelerinde, tüm umutlarını bitirmiş halde ya çorap satarak, ya kaymakamlıktan fakirlik yardımı alarak, ya da eş dost yardımı bekleyerek, yalnızlık ve yoksunluk içinde son rollerini oynuyorlar.

Yüzlerce filmde rol alan emektar bir sinema sanatçısı: İhsan GEDİK...

Onlar bir köfte ekmek parasına razı olmak zorunda bırakılmış acılı bir kuşaktı. Şimdi TV dizilerinden birinde oynayan 21 yaşındaki şımarık genç bir hanım oyuncu, dizi başına verilen 25 Bin lirayı beğenmeyince çekimler aksamış. Sonunda 30 Bin lirada anlaşmışlar da dizi kurtulmuş... Eyvah Eyvah 3, Recep İvedik 4 filmlerinin figüranları bile bol para kazanıyorlarmış... E gelin de bu adaletsizliği şimdi, sadece hayatta kalabilmek,

sadece karnını doyurabilmek için, elindeki bastonuyla, romatizmalı ve güçsüz bacaklarıyla şehir şehir dolaşarak, kasabaların 3. Sınıf otogar otellerinde kalarak, hayatını yazdığı kitabı satmaya çalışan ve 500'den fazla filmde rol almış olan bahtsız İhsan Gedik'e anlatın bakalım.

VAY GÖNÜL VAY

OSMAN NEBİOĞLU
(Hışır Osman)

Bulanık su idim gayri duruldum
Lakin huzur sana "çoh" dedi gönül
Biraz dinleneyim artık yoruldum
Asla sana durmak "yoh" dedi gönül

Artık beş çalıyı atlayamam ki
Ardın sıra koşup çatlayamam ki
Sevda polat olmuş, katlayamam ki
Olsun sen dişini "sıh" dedi gönül

Halimiz ağyare zaten ayandı
Saçlar kele döndü, bıyık boyandı
Merdiven de altmışına dayandı
Yetmiş, seksen, doksan "çıh" dedi gönül

İstemiyom artık çoğun azını
Bundan sonra hiç çekemem nazını
Bırak Hışır çalsın kendi sazını
Dönüp de yüzüme "tuh" dedi gönül.

KAKTÜS ÇİÇEĞİ

ANDAÇ

Duvarları aşardı hatmiler, hanım elleri
Yol kenarlarını süslerdi kır çiçekleri
Paslı tenekelerde yaşardı
Itırlar, begonyalar, küpe çiçekleri
Kapı kenarlarında
Çardaklardaydı
Mor salkımlar, akasyalar
Odalara sığmazdı rengarenk menekşeler
Bahçeler geçilmezdi güllerden, lalelerden
Sardunyalar, karanfiller, sümbüller...
Kokarlardı burcu burcu, sanki misk- i amber...

Yüreğim kadar eski bir saksıydı
Sessizliğe bürünmüş kaktüs çiçeği
Dikenliydi, uzaktan severdim kendisini
Ne su isterdi, ne güneş...
Suskunluğu senelere inattı.

Bir gün ansızın açılıverdi gönlüme
Muhteşem dünyasını serdi önüme.
Ve birden öyle bir yok oldu ki sessizce!
Kuyruklu yıldız gibi geçti dünyamdan, bilgece
İstemem artık çiçeklerin kokularını, renklerini
Bekliyorum, kaktüs çiçeğinin dönmesini.

DÜZELTME: Geçen sayımızda (54. Sayı) MUSTAFA AKBABA'nın " NAZAR KILDIM NAZÎREYE" başlığını taşıyan yazısının sonunda yer alan, kendisine ait olan GAZEL'in son mısrainda "tasvir" olması gereken kelime sehven " tesvir" olarak yazılmıştır. Düzeltiriz.

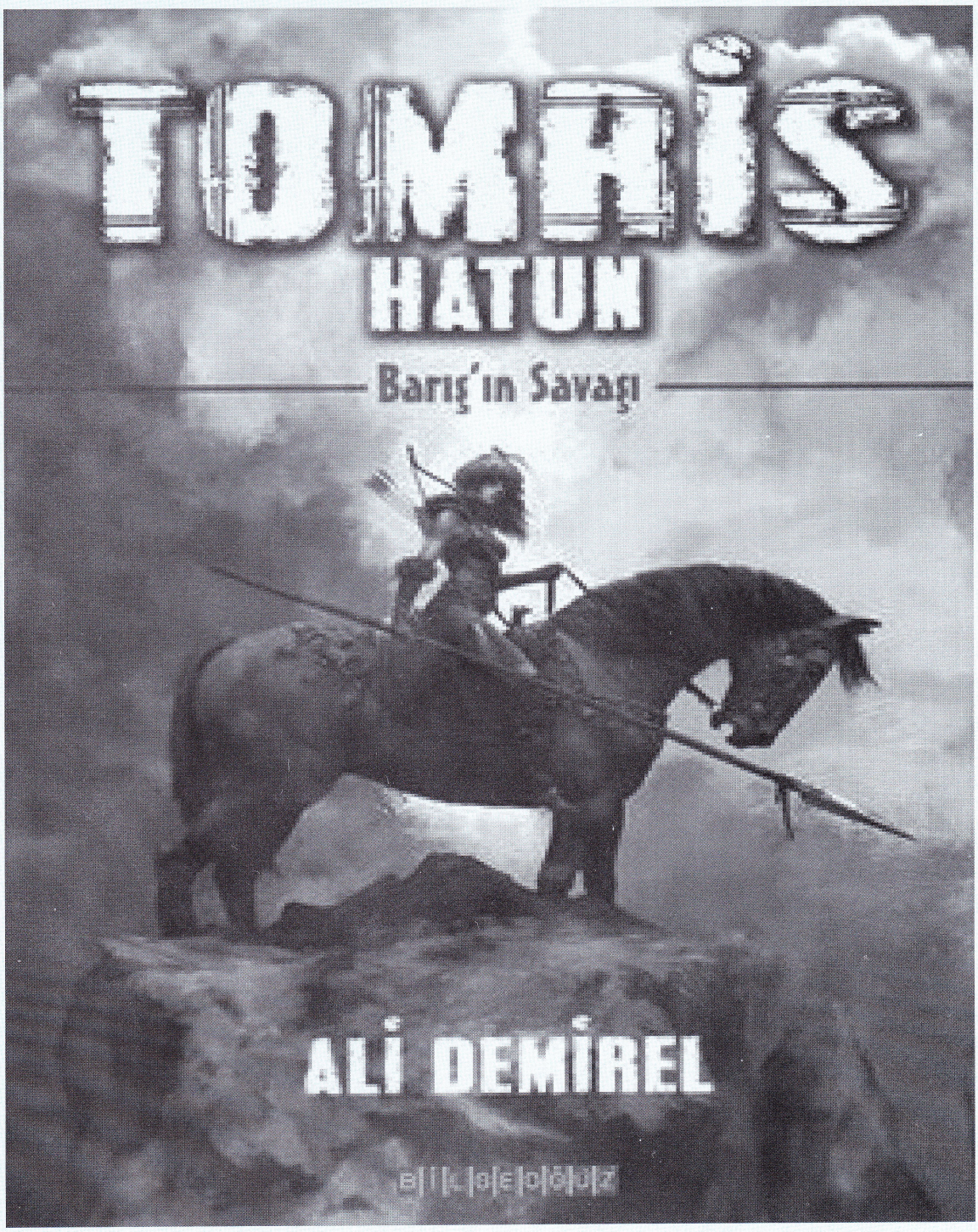

NEVZUHUR'umuzun değerli yazarlarından **ALİ DEMİREL**'in; **TOMRİS HATUN – BARIŞIN SAVAŞI** adını taşıyan tarihî romanı okuyucusuyla buluştu.

BİLGEOĞUZ yayınları arasında neşredilen bu eser, bir yandan Ana Atalarımızdan olan **TOMRİS HATUN**'u okuyucuya tanıtırken, diğer yandan Türk ırkının baştan beri inanç, töre ve disipline verdiği önemi gözler önüne seriyor.

Değerli dostumuzu bu güzel eserinden dolayı tebrik eder, başarılarının devamını dileriz.
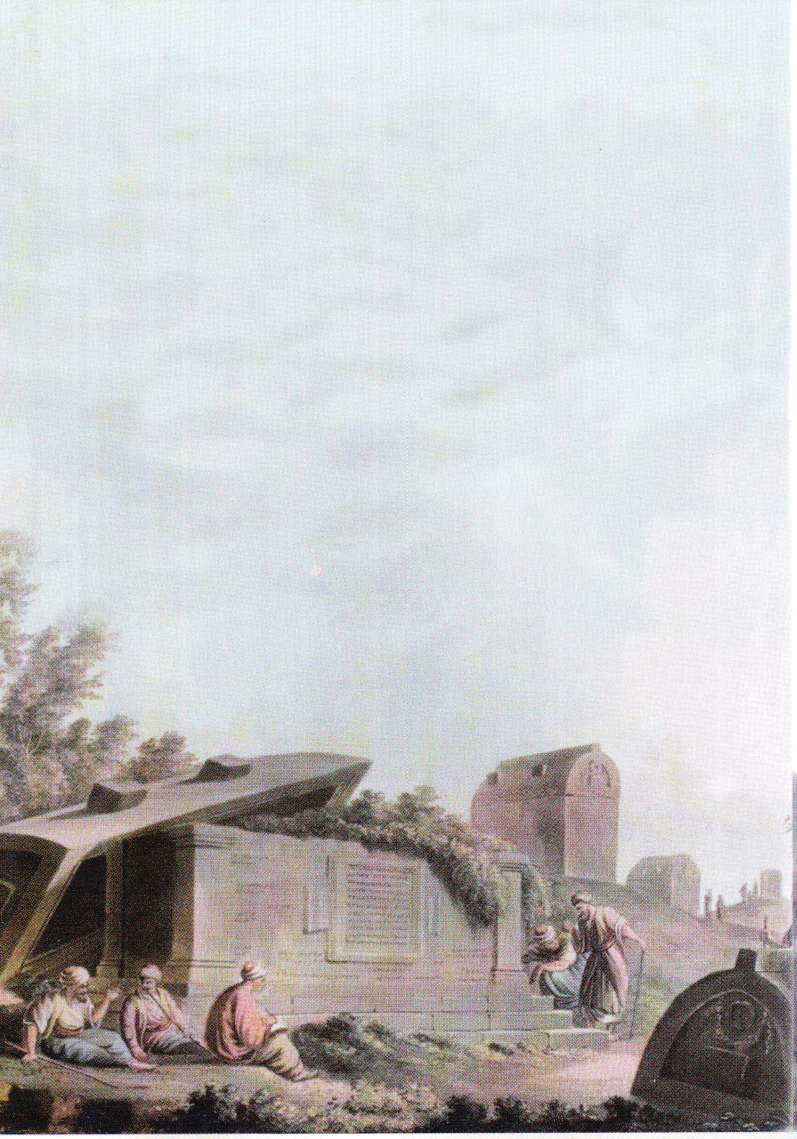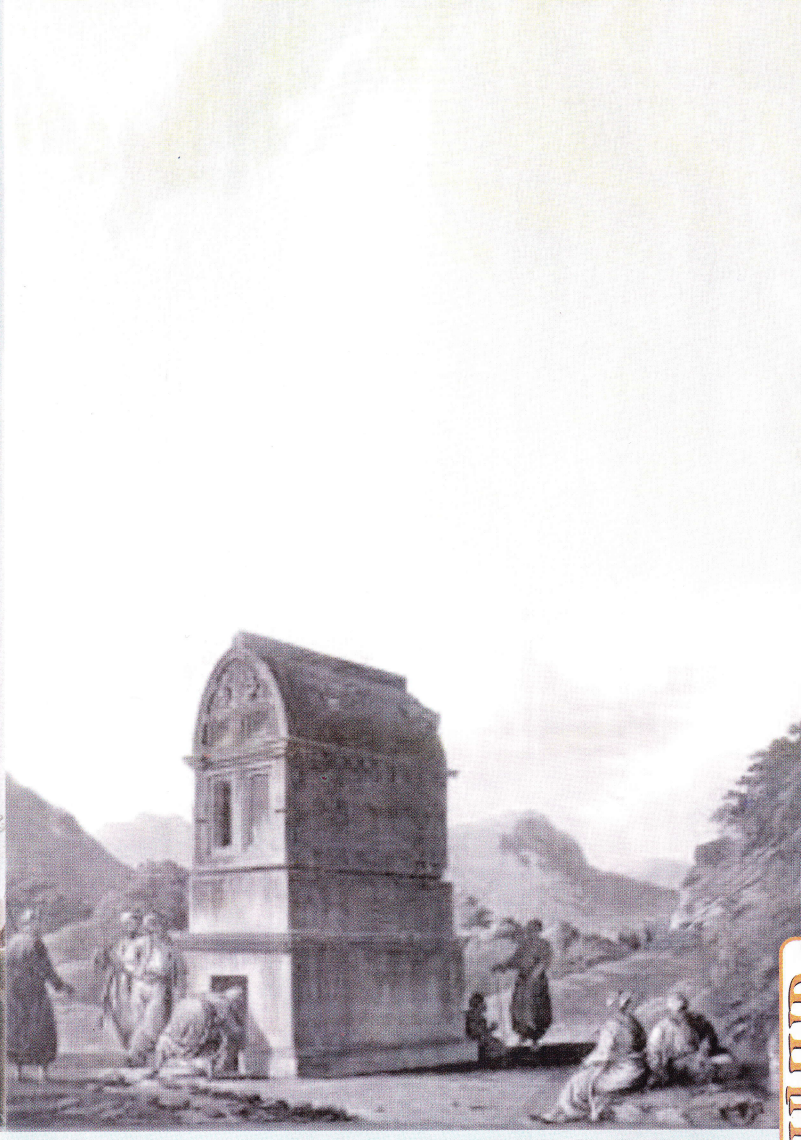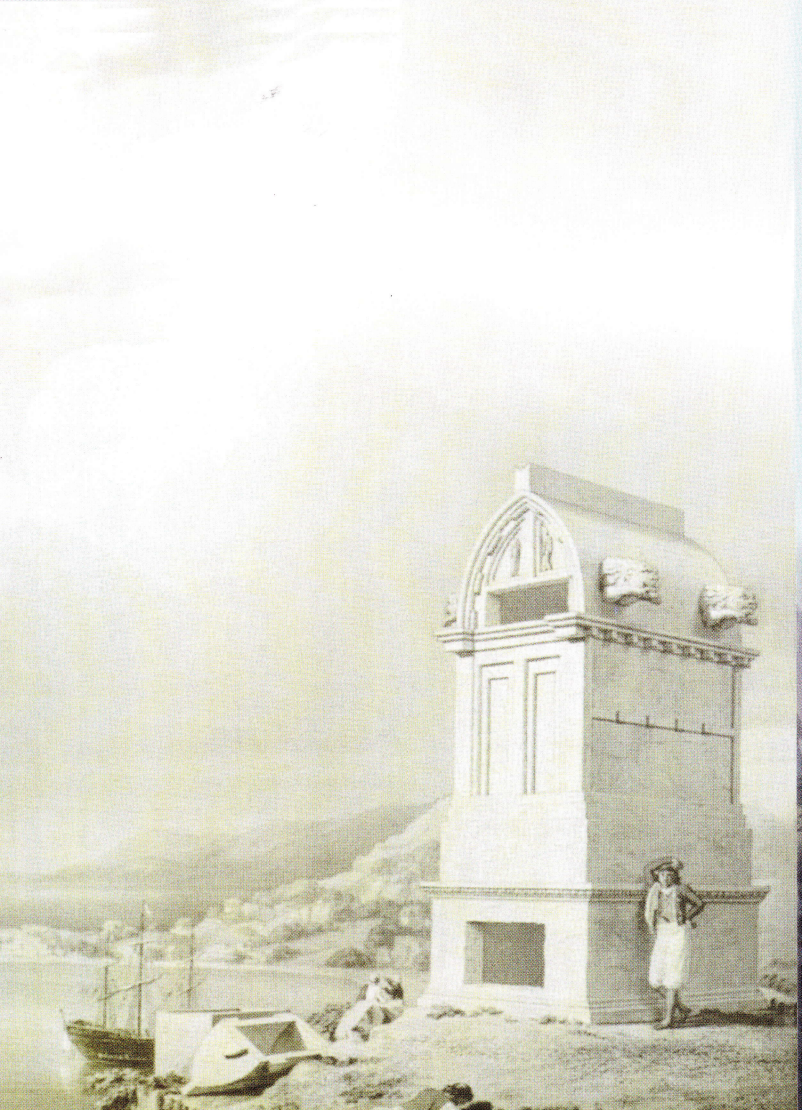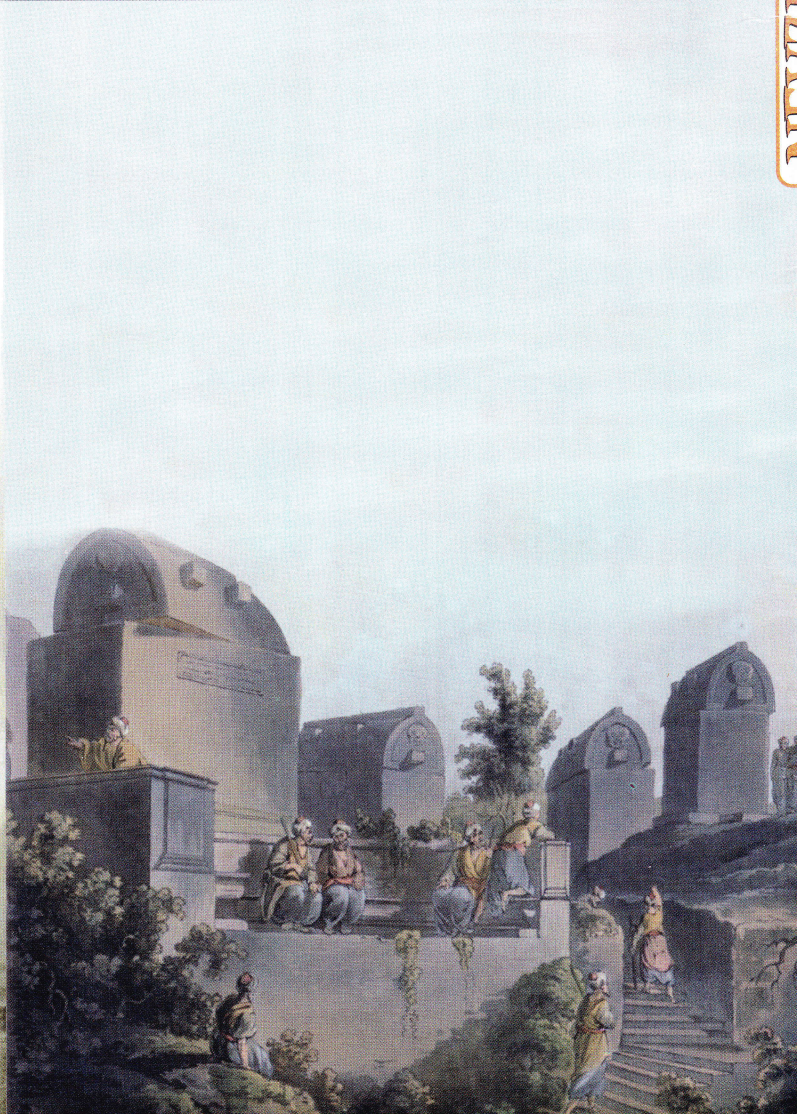
NEVZUHUR